

Ταύτισις ἀδομένου καὶ μὴ ἀδομένου λόγου Κατὰ ὑπογείων καὶ φραγκολάγων κυκλωμάτων

Ἡ ἐνιαία παρουσίαση τῶν τριῶν ἀναλύσεων ἔχει ἕναν καὶ μοναδικὸ λόγο, τὴν ὑπογράμμιση τῆς ὑπάρξεως, τοῦ ἐνός καὶ ἐνιαίου κέντρου καθοδηγήσεως τῶν κυκλωμάτων ἐθνικῆς ὑπονομεύσεως καὶ ἀφελληνισμοῦ τοῦ λαοῦ μας· αὐτὸ σημαίνει, ὅτι παρεμβαίνει, ὄχι μόνο ἀπὸ πρακτικῆς πλευρᾶς, ὡς τὸ κέντρο, ἀπ' τὸ ὁποῖο κατευθύνονται οἱ ἐντολές καὶ κατανέμεται ὁ ρόλος ἐκάστου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐνδομύχου ὑποταγῆς πρὸς τὶς «ἀνώτερες» καὶ «καλύτερες» θεωρίες τῆς Ἑσπερίας, κατὰ τοὺς ἐκφραστὲς του, κατάλληλες καὶ γιὰ τὴν μελέτη τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ὅταν προσεγγίζονται ἀποσπασματικὰ καὶ μεμονωμένα δὲν εἶναι ἰδιαίτερος πειστικὰ κι εὐκόλα ἐκλαμβάνονται ὡς ἰδιαίτερες προσωπικὲς ἀπόψεις κάποιων παραγόντων, ἐπωνύμων μάλιστα προσώπων, ὑπὲρ κάποιων στρωμάτων τοῦ λαοῦ μας, ὡς μέντορες των. Φυσικὰ, ἡ ἀναφορὰ εἶναι πάντα γενικὴ κι ὄχι εἰδικὴ καὶ ὀριοθετεῖται, ἀπὸ τό, ποιά στρώματα ἐκφράζουν; Ἔτσι, ἐμφανίζουν τὴν κοινοβαρβαρικὴν τοῦ Κολωνακίου καὶ τῶν πλουσίων προαστείων ὡς τὴν σημερινὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὑπερπληθούσης ξένων λέξεων καὶ μὲ ἀλλοιωμένους τὶς ἑλληνικὰς ρίζες τους, καὶ τὴν ἀμερικάνικη μουσικὴ ὡς μαϊντανό, ἐνῶ ἀγνοοῦν τὸ ποιά γλῶσσα καὶ ποιά μουσικὴ χρησιμοποιοῦν, οἱ γειτονιές, οἱ συνοικίες καὶ τὰ χωριά, μὲ τὴν πλήρη ταύτιση ἀδομένου καὶ μὴ ἀδομένου λόγου. Ὁ χειρότερος γλωσσικὸς διχασμὸς στὴν τρισχιλιετὴ ἱστορία μας -μπροστὰ στὸν ὁποῖον ἡ διαφορὰ «δημοτικῆς» καὶ καθαρευούσης, ἦταν ἀνάλαφρη κωμικὴ εἰρωνεία- εἶναι αὐτὸς στὶς μέρες μας· τὰ παραδείγματα πολλά, ἀλλὰ ἂς ἀναφέρουμε μερικὰ, διατυπωμένα πολλὰς φορὲς εἰς «Τὸ Ἐμμελές», ὅπως τὴν ἀντικατάσταση τοῦ χρονικοῦ ἐπιρρήματος, «ἀμέσως», μὲ τὸ τροπικόν, «ἄμεσα», τὴν κατάργηση τῶν τριῶν γενῶν τῆς μετοχῆς ἐνστῶτος τοῦ «πάρειμι», παραβρίσκομαι, εἶμαι, παρών, «παροῦσα», «παρόν», καὶ τὴν ἀντικατάστασή τους, μὲ τὸ ἀρσενικόν, «παρών», τὴν ἰσοπεδωτικὴν χρῆση τῆς καταλήξεως, στὴ γενικὴ, σὲ -ης, -ας, ὅλων τῶν λέξεων ποὺ λήγουν σὲ -ις, -α, καταργώντας τὸ -εως, -ης καὶ μαζὶ καὶ τὴν μουσικὴν τους ἀρμονία, π.χ. νομὸς, Λάρισας, ἀντὶ Λαρίσης, καὶ τοῦ σωστοῦ, τῆς Λάρισας...

Οἱ ἐπισημάνσεις γίνονται μὲ ἀναφορὰς στὰ δημοσιεύματα τῶν ἐπωνύμων, εἰδικῶν ἐπιστημόνων, φιλοσόφων καὶ γλωσσολόγων, τὸ τελευταῖο διάστημα, ἐνῶ ἔχουν προηγηθεῖ πολλὰς ἐπικρίσεις καὶ ἀναιρέσεις τῶν ἀπόψεών τους εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς» καὶ πολλὰ ἄλλα ἔντυπα, ἠλεκτρονικὰ ἢ μὴ, ἀλλὰ οἱ τωρινὲς εἶναι οἱ χειρότερες, «βγάζουν μάτι», ἐπειδὴ γίνονται ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἔχουν κατὰ τεκμήριο γνώση τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ γραμματείας κι ἀποδεικνύουν τὴν ἑτεροκίνητην στράτευσίν τους.

Ἄς δοῦμε τὶς τρεῖς «ἀναλύσεις» πρῶτα:

Εὐχαριστίες τοῦ Καποδίστρια πρὸς Γραικο-Βλάχους
«Τὸ Ἐμμελές», Τρίτη, 19.10.2021, ἀρ. 3794

Ὁ ρόλος τῶν Βλάχων στὴν ἑλληνικὴ ἱστορία ἔχει ἀναδειχθεῖ ὡς οὐσιαστικὸ πρόβλημα ἀπὸ κάποιους, «ἐπιστήμονες» καὶ καθηγητές, τὸν τελευταῖο καιρὸ, κυρίως ὡς πρὸς τὴν γλῶσσα τους· ὅσοι ἔχουν μεγαλώσει σὲ βλάχικες οἰκογένειες, μάλιστα σὲ χωριά, γνωρίζουν ὅτι παρόμοιο θέμα δὲν ὑπῆρξε ποτέ. Ἡ βλάχικη ἢ κουστοβλάχικη γλῶσσα εἶναι λατινογενὴς γλῶσσα, δευτερευούσης πάντα σημασίας, περιορισμένης μόνο σὲ ποιμενικὲς κοινότητες, ἀλλὰ καὶ στὶς ὁποῖες θρησκευτικὴ, ἐκπαιδευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἢ ἐμπορικὴ γλῶσσα ἦταν πάντα ἢ ἑλληνικὴ στὸν εὐρύτερο χῶρο μας· Ὅποιο Βλάχοι ἐγκαταστάθηκαν, ὀριστικὰ πλέον στοὺς κάμπους, στὶς πόλεις κι ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν γεωργία ἢ ἄλλα ἐπαγγέλματα ἐγκατέλειψαν αὐτομάτως σχεδὸν τὴν βλάχικη γλῶσσα. Αὐτά, ὡς ἀπάντηση στοὺς «ἐπιστήμονες», πού ἰσχυρίζονται ὅτι μελετοῦν τὴν βλάχικη γλῶσσα· εἶναι τόσο ἐπιστήμονες, ὥστε δὲν γνωρίζουν, ὅτι ἡ μελέτη οἰασδήποτε φυλῆς ἢ κοινωνικῆς ομάδος, ἀρχίζει ἀπ' τὴν ἐξέταση τῆς θρησκευτικῆς, ἐκπαιδευτικῆς καὶ πολιτικῆς γλώσσης τους κι ὄχι τῆς κάποιας δευτερευούσης. Μᾶς θυμίζουν τοὺς ἄλλους «ἐπιστήμονες» πού ἔχουν γράψει γιὰ συνωστισμό στὴν Σμύρνη καὶ ἀπωθήσεις στὴν Πίνδο· ἀλλὰ αὐτοί, οὔτε κἂν τὴν ἱστορία τοῦ βλάχικου χωριοῦ τους δὲν γνωρίζουν, ὅτι δὲν ἔχει συσταθεῖ ποτὲ σὲ αὐτὸ ρουμάνικο σχολεῖο, ἐνῶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐφτιαξαν ἕνα πρόσφατα, ἀλλὰ οἱ μανάδες ἀπέσυραν τὰ παιδιά τους, ἐπειδὴ τοὺς δίδασκαν ρουμάνικες λέξεις, ὅπως καὶ στὸ βιβλίο τους τίς περιεῖχαν, μαζί μὲ λατινικές. Αὐτά, γιὰ τὴν πρόσφατη ἱστορία.

Ἄς πᾶμε ὅμως καὶ στὴν παλαιότερη ἱστορία μας· ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ἀπέστειλε τὴν ἀκόλουθη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σίμωνα Σίνα:

Ἑλληνικὴ Πολιτεία, ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος,
Ἀριθ. 766,
Πρὸς τὸν Κύριο Σίμωνα Γ. Σίναν

Ἐδέχθημεν μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης τὴν ποσότητα τῶν 2007/100 διστήλων, τὰ ὅποια μετὰ τῶν ἐν Βιέννη συμπολιτῶν σας Γραικο-Βλάχων, προσφέρετε δωρεὰν εἰς τὰ δημόσια τῆς Ἑλλάδος καταστήματα.

Νομίζοντες δὲ καὶ συμφερότερον καὶ πρὸ πάντων εὐαρέστων εἰς τοὺς δωρητὰς ν' ἀφιερωθῶσιν εἰς ὄφελος τοῦ Ὁρφανοτροφείου οἱ ἐτήσιοι τόκοι τῶν κεφαλαίων τούτων, ἀσφαλισθέντων εἰς τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζαν, διετάξαμεν τὴν ἐπὶ τούτοις Ἐπιτροπὴν νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν ἐν Κερκύρα Κύριον Ἀναστάσιον Ἰ. Κόνιαρην ἅμα δὲ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν διαληφθεῖσαν ποσότητα θέλει σᾶς εἰδοποιήσει.

Εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον παιδεύονται ἤδη 500 ὀρφανὰ καὶ οἱ ἐξελθόντες μέχρι τοῦδε ἀπ' τὸ κατάστημα τοῦτο, κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν κλίσιν καὶ ἰκανότητα ἕκαστος, ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς τέχνας καὶ ἐργόχειρα, ἢ διδάσκονται εἰς τὰ ἐν Αἰγίνῃ δύο τυπικὰ σχολεῖα τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς καὶ τῶν ἀνωτέρων μαθημάτων.

Ἐὰν καὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς συνδράμωσι μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλληνοπαίδων τῶν ὁποίων γέμουν οἱ Ἑλληνικοὶ τόποι καὶ μάλιστα αἱ ἐπαρχίαι, ὅπου ὑπῆρχον ποτὲ πόλεις, τότε καὶ τὰ διδασκτικὰ καταστήματα θέλουν στερεωθεῖ τότε καὶ ἡ ἐπόμενη γενεὰ θέλει ἀγωγὴν ἀξίαν τῆς μελουσῆς τύχης, εἰς τὴν ὁποίαν προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Θεῆς προνοίας.

Εἶθε τὸ ἰδικόν σας παράδειγμα καὶ τῶν ἐν ἀλλοδατῇ Ἑλλήνων, ὅσοι συνείσφερον φιλοτίμως ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, νὰ ἐγείρῃ καὶ τοὺς ἄλλους ὁμογενεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχοντες τὰ αὐτὰ πρὸς τὴν πατρίδα αἰσθήματα, δὲν ἔδειξαν εἰσέτι διὰ τῶν ἔργων τους, ὁποῖους τρέφουσιν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγαθοῦς σκοπούς.

Ἐκφράζουμε πρὸς σὲ Κύριε καὶ διὰ σοῦ πρὸς τοὺς συμπολίτας σου Γραικο-Βλάχους, πολλὴν εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν ὀρφανῶν, καὶ παρ' ἡμῶν τὴν ἐξαίρετον ὑπόληψιν καὶ τιμὴν.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 16ην Μαΐου 1830
Ὁ Κυβερνήτης Ἰ. Α. Καποδίστριας

Ἡ διευκρίνηση ὀρισμένων λεπτομερειῶν εἶναι ἀπαραίτητη· τὸ δίστηλον ἦταν ἰσπανικὸ νόμισμα ἀποδεκτὸ στὴν διεθνή ἀγορὰ καὶ ἰσοδυναμοῦσε μὲ πέντε χρυσᾶ φράγκα· τὸ φράγκα εἶχε 0,3225 γραμμάρια χρυσοῦ, ἐπομένως τὸ δίστηλο περιεῖχε 1,6125 κιλὰ χρυσοῦ, ὁπότε τὰ 2007 δίστηλα, εἶχαν ἀξία, 3261,375 κιλῶν χρυσοῦ. Μὲ τὴν τρέχουσα ἀξία τοῦ χρυσοῦ 1788,6 δολλάρια τὴν οὐγγιά, τότε γίνεται 18,754465 ἑκατομμύρια δολλάρια· μὲ τὴν ἐπίσημη τιμὴ τῶν 135 δολλαρίων τὴν οὐγγιά, 1,2 ἑκατομμύρια περίπου. Τὸ ποσὸ εἶναι μυθικὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ γιὰ τοῦτο, μόνον οἱ τόκοι τοῦ ἐκάλυπταν τὶς ἀνάγκες τοῦ Ὀρφανοτροφείου. Μάλιστα ὁ Κυβερνήτης ἐκφράζει τὴν εὐχή του, ὅπως καὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς ἐπιδείξουν τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ὀρφανὰ Ἑλληνόπουλα τοῦ πολέμου τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ὁ Σίμων Σίνας καὶ οἱ ἄλλοι Γραικο-Βλάχοι δήλωναν ὑπερηφάνως, ὅτι μητρικὴ τους γλῶσσα ἦταν ἡ ἑλληνικὴ, τὴν ὁποία ἐδιδάχθη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Μοσχόπολιν, ὅπου ἐγεννήθη καὶ τώρα κάποιοι ἰσχυρίζονται, ὅτι δὲν ἦταν ἑλληνικὴ ἢ γλῶσσα του κι αὐτοὶ ἀναλαμβάνουν τὴν ἐπιχείρησιν τῆς καταγραφῆς τῆς· ἀλλὰ οἱ ἴδιοι καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων δὲν ἔχουν ψάξει, ἢ ἔχουν ψάξει καὶ τὸ κρύβουν, ὅτι, τὰ πρῶτα σχολεῖα ἐπὶ τουρκοκρατίας στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο εἶχαν ἰδρυθεῖ στὰ ὄρεινά, βλαχοχώρια τὰ περισσότερα, κι ἀπ' αὐτὰ ἄρχισε ὁ νεοελληνικὸς διαφωτισμὸς κι ἡ ἀνάταση τοῦ γένους. Ἡ Μοσχόπολις

εἶχε πολλὰ σχολεῖα, πρώτης καὶ δευτέρας βαθμίδος, καὶ Ἀκαδημία, δηλαδὴ κάτι ἀντίστοιχο τοῦ Πανεπιστημίου καὶ δύο τυπογραφεῖα, πολλές ἐκκλησίες, ἐνῶ ὅλοι οἱ κάτοικοί της ἦταν βλαχόφωνοι, ἀλλὰ ἀσκοῦσαν τὴν λατρεία τους μόνο στὰ ἑλληνικά, στὴν γλῶσσα τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς προσευχῆς τῶν παιδιῶν τους.

Οἱ καθηγητὲς κάτι ἄλλο ἐπιδιώκουν μᾶλλον ἀπ' τὴν μελέτη τῆς γλῶσσας τῶν Βλάχων, δηλαδὴ τῆς δευτερεύουσας τους. Ἄλλωστε, τὸ θέμα τῆς βλάχικης γλῶσσας ἐμφανίσθηκε στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος, μαζί μὲ τὴν ρουμάνικη προπαγάνδα...

Όλοζωντανή γλώσσα κατά φραγκοδούλου προπαγάνδας
«Τὸ Ἐμμελές», Τρίτη, 18.5.2021, ἀρ. 3746

Τὸ θέμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης παραμένει ὀξύτατο στὸν ἀπλὸ κόσμο, αὐτὸν τῶν συνοικιῶν καὶ τῶν χωριῶν κι ὄχι τῶν παρεπιδημούντων στὴν Φραγκία, μὲ τὴν κοινοβουλευτικὴ τους· ὁ ἔθνικὸς γλωσσολόγος ἔλαμψε καὶ πάλι στὸ κανάλι τῆς Βουλῆς, ἰσχυριζόμενος, ὅτι τὸ η προφερόταν εε ἀπ' τοὺς ἀρχαίους, κατὰ τὴν ἐρασμιακὴν προφορὰν, χωρὶς νὰ τὴν κατονομάζει, καὶ πρόσθεσε, ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, δεῦτερο μὲ τρίτο π.Χ. αἰῶνα, στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας, πρῶτος ἐφάρμοσε τὸ πολυτονικὸ καὶ ἀπέδειξε ὅτι ἄρχιζε ἡ κατάργησις τῆς δασείας. Τρίζουν τὰ κόκκαλα τῶν προγόνων μας, τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ μαθητοῦ του τοῦ Διονυσίου τοῦ Θρακός, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὴν πρώτη γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς, τῆς ὁποίας σώζεται μεγάλο μέρος, ἐνῶ τοῦ Ἀριστοφάνους σώζονται μόνο ἀποσπάσματα, τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσεύς, μὲ τὸ περίφημο, «Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων», ἀλλὰ καὶ τῶν προηγουμένων, Ἡρακλείτου, ὅπως καὶ Ὀμήρου, Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους, Ἰσοκράτους, Μεγάλου Βασιλείου, Ἰουλιανοῦ, Γεωργίου Χοιροβοσκοῦ, τέλος ἔκτου μ.Χ. αἰῶνος, πατριάρχου Φωτίου, Ἀρχιεπισκόπου Εὐσταθίου, διδασκάλων τοῦ γένους καὶ φιλολόγων τῶν δύο προηγουμένων αἰώνων, ὅτι τὸ πολυτονικὸ εἶναι ὀλοζώντανο καὶ προφέρεται κανονικά. Μάλιστα, ὁ Διονύσιος Σαββόπουλος μέτρησε τίς διαφορὰς στὴν προφορὰ, μακρῶν, βραχέων, ψιλῶν, δασέων, τόνων, ἀλλὰ οἱ καθηγητάδες δὲν τὸ δέχονται, ἐπειδὴ τὸ ἀπορρίπτουν κάποια ξένα Πανεπιστήμια· ἔτσι, ἔρχονται οἱ φραγκολάγνοι καὶ διαψεύδουν τὸν Πλάτωνα, εἰς τὸν «Ἀλκιβιάδην», ὅτι, «περὶ τὸ ἑλληνίζειν... ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί». Ὁ σκοπὸς τους ἔχει δύο σκέλη, πρῶτο, τὴν καλλιέργεια τῆς δουλικῆς νοοτροπίας στὸν λαόν -ὅπως γράφει πάλι ὁ φιλόσοφος, «καὶ μετὰ Δάμωνα βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βάσεις, καὶ τίνας τοῖς ἐναντίοις λειπτέον ῥυθμούς», («Πολιτεία», 400β)- καὶ τὸν ἀφελληνισμό· τὴν δουλικὴ καὶ ἀνελεύθερη νοοτροπία ἐπιδιώκουν ἐπιβάλλειν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ αὐτὸς ἀνθίσταται, ὅπως προάσπισε πάντοτε τὸν ἐλεύθερον λόγον του στὰ ψηλὰ βουνά, στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι· πρῶτες εἶναι οἱ γιαγιάδες, αὐτὲς μαθαίνουν σωστὰ ἑλληνικὰ στὰ ἐγγόνια τους καὶ πιάνουν ἀπ' τὰ μαλλιά τίς κόρες τους, μὲ τὴν ἀριστερὴν ὀμίλιάν τους, ἐνῶ καὶ ἡ ψηφιακὴ τεχνολογία ἀπαιτεῖ καὶ προϋποθέτει τὴν ἀρμονικὴ ἑλληνικὴ, ἐπειδὴ καθιστᾷ τὴν σκέψιν τους καὶ τὸν λόγον τους δημιουργικότερους. Αὐτοὺς κυνηγοῦν οἱ πολυεθνικὲς, μόλις κατεδάφισεν τὰ ἐμπόδια τοῦ ἀτλαντοκομμουνισμοῦ ὁ Κυριάκος Μητσοτάκης· ἡ ἀρμονικὴ ἑλληνικὴ γλώσσα ἐπιβίωσε καὶ θὰ ἐπιβιώσει, ἐπειδὴ ἐκφράζει τὴν πρακτικὴν τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου, ὅπως ἐλάλησεν στὴν ἀρχαιότητα ἀπ' τὸν Ὅμηρον μέχρι τὴν ἄμεση δημοκρατία καὶ τὴν τραγωδίαν. Ὁ ἀπλὸς λαὸς προασπίζεται τὴν ἑλληνικὴν καὶ γνωρίζει τὸ ποιοὶ τὴν ὑπονομεύουν καὶ ὅτι οἱ βρενθυόμενοι γλωσσολόγοι τοῦ θυμίζουν τοὺς περυσινοὺς τουρκολάγνους καθηγητάδες...

Ἐθνικὸς γλωσσολόγος, συστηματικὸς ἀφελθηνιστῆς
«Τὸ Ἐμμελές», Πέμπτη, 21.10.21, ἀρ. 3796

Ὁ ἔθνικὸς γλωσσολόγος συνεχίζει τὴν συστηματικὴ του προσπάθεια ἀφελθηνισμοῦ τοῦ τόπου προπαγανδίζοντας τὴν γραπτὴ γῶσσα, ὡς παράγοντα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως ἔκανε σὲ ἐκδήλωση τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὰ διακόσια χρόνια ἀπ' τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821· καὶ καλὰ ἢ πρόεδρος της δὲν καταλαβαίνει ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τὰ Πανεπιστήμια δὲν παρακολουθοῦν τὸ πόσο ὑπονομευτικὴ εἶναι ἡ προπαγάνδα του γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴν συμβολή της στὴν ἐλεύθερη πολιτικὴ πρακτικὴ τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦταν προφορικὴ γλῶσσα καὶ ὁ πολιτισμὸς της προφορικός, πέραν τῆς χρήσεώς της γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν πολιτῶν, μέχρι τὸν τέταρτο π.Χ. αἰῶνα· Ὁμηρος ἦταν προφορικὴ παράδοση, ὅπως τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἀργότερα, καὶ κατεγράφη γιὰ πρώτη φορὰ ἐπὶ Πεισιστράτου, τὸν ἕκτο π.Χ. αἰῶνα, ἀλλὰ πολλοὶ συγγραφεῖς, τραγικοὶ, Ἀριστοτέλης, ἀναφέρουν ἀποσπάσματά του, τὰ ὁποῖα δὲν περιλαμβάνονται στὴν στερεότυπη ἔκδοσή του. Οἱ τραγωδίες ἐγράφησαν, γιὰ τὴν διδασκαλία τους μίᾳ καὶ μόνῃ φορὰ στὸ θέατρο τοῦ Διονύσου, μέχρι τὸ 393 π.Χ., ὅταν ἐπανεδιδάχθη ὁ «Παλαμήδης» τοῦ Εὐριπίδου, κι ὅταν ὁ χορὸς ἀπήγγειλε, «ἐκάματαν, ἐκάματαν τὰν πάνσοφον ᾧ Δαναοί, τὰν ἀκοίμητον ἀηδόνα λαλᾶν», ὅλοι θυμῆθηκαν, τὸν Σωκράτη κι ἔγινε ἡ ἀποκατάστασή του. Ὁ χορὸς ἔψαλλε τοὺς στίχους καὶ προκάλεσε συγκίνηση καὶ τύψεις στοὺς Ἀθηναίους...

Ὁ Νόαμ Τσόμσκυ εἶναι καλὸς γλωσσολόγος, Μαρξιστῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν μονοσήμαντη ἀντίληψη, ὅτι ὅλες οἱ γλῶσσες προέρχονται ἀπὸ μίᾳ ἀρχικὴ. Αὐτά, ὄχι γιὰ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς οἱ πρόγονοί μας ἐδέχοντο καὶ τὴν γλῶσσα τῶν βαρβάρων, ἐπειδὴ βάρβαρος ἦταν, ὄχι, ὅποιος εἶχε καταγωγή ξένη, ἀλλὰ ὅποιος ἦταν νοοτροπίας ὀλοκληρωτικῆς καὶ ἀδυνατοῦσε καταγράψαι στὸ μυαλό του, τὴν μουσικὴ ἀρμονία τῆς ἑλληνικῆς, ὅπως ἦταν ὁ Στρεψιάδης, «ἄνθρωπος ἀμαθῆς οὕτωσι καὶ βάρβαρος». Ὁ Ἀριστοφάνης περιγράφει στὴν ἐποχὴ του, ὅσους ἀγνοοῦσαν τὸ μέτρο καὶ τὴν προσφῶδία τῆς γλώσσης, δηλαδὴ τὴν μουσικὴ τῆς ἀρμονία, διότι αὐτὴ καλλιεργοῦσε στὸν πολίτη τὴν ἐλεύθερη πρακτικὴ του, ἐνῶ ὅταν ἔμεινε προσηλωμένος στὶς λέξεις μόνο καὶ στὴν γραμματικὴ, τότε ἐνσωματωνόταν μέσα του ὁ ἀνελεύθερος καὶ ἀνάγωγος λόγος· αὐτὰ ὅμως εἶναι ἀδιανόητα γιὰ τὸν ἔθνικὸ γλωσσολόγο. Ὁ Πλάτων τὸ ὑπογραμμίζει ἐπίσης, ἀφοῦ ἀναφέρεται προηγουμένως στὴν σημασία τῆς προσφῶδίας γιὰ τὸν ἐλεύθερο λόγο τοῦ πολίτου· «καὶ μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα τίνες ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βάσεις καὶ τίνες τοῖς ἐναντίους λειπτέον ῥυθμοῖς». Ὁ Ὁμηρος ὑπογραμμίζει τὴν σημασία τῆς μουσικῆς ἀρμονίας στὸν λόγο καὶ συνεχίζουν ὅλοι, Ἡράκλειτος, τραγικοὶ, Θουκυδίδης, παρ' ὅτι ἡ ἀναφορὰ του, «κτῆμα ἐς αἰεί», προκάλεσε ἔντονες ἀντιδράσεις, ἐπειδὴ ἐθωρήθη προσβολὴ πρὸς τὸν προφορικὸ λόγο.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο αὐτά, ἡ ἀναφορά του στὸν Διονύσιο τὸν Θραῶκα εἶναι ὄχι μόνο ἀποσπασματική, ἀλλὰ καὶ διαστρεβλωτική. Ἀναφέρει αὐτὸς τὸν ὅρισμό τῆς γραμματικῆς, «γραμματικὴ ἐστὶν ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγγομένων»· ἐμπειρία εἶναι ἡ γραμματικὴ τῶν λεγομένων παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων. Δηλαδή, αὐτὰ ποὺ λένε κι ὄχι ποὺ γράφουνε, ἐνῶ τὸ «ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ», ἐννοεῖ καὶ τὸν ἀπλὸ κόσμο. Συνεχίζει στὴν ἐπόμενη παράγραφο, μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀναγνώσεως: «Ἀνάγνωσις ἐστὶ ποιημάτων ἢ συγγραμμάτων ἀδιάπτωτος προφορά. Ἀναγνωστέον δὲ καθ' ὑπόκρισιν, κατὰ προσῳδίαν, κατὰ διαστολήν· ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὑποκρίσεως τὴν ἀρετὴν, ἐκ δὲ τῆς προσῳδίας τὴν τέχνην, ἐκ δὲ τῆς διαστολῆς τὸν περιεχόμενον νοῦν ὀρῶμεν». Μὲ τὴν ὑπόκρισιν, τὴν ἠθοποιία, τὸ ὕφος τοῦ λόγου, παρουσιάζεται ἡ ἀρετὴ τῆς μιμήσεως, μὲ τὴν προσῳδία, ἡ τέχνη τοῦ λόγου, καὶ μὲ τὴν διαστολήν, τὴν παῦσιν, τὸ νόημα τοῦ λόγου, πάντα μεγαλοφώνως. Αὐτὰ ὅμως δὲν ἀναφέρονται ἀπ' τὸν γλωσσολόγο, οὔτε ὅτι ἡ συνέχεια τοῦ προφορικοῦ λόγου διετηρήθη στὰ ψηλὰ βουνά, μὲ τὴν φυγὴ πολλῶν Ἑλλήνων ἀπ' τοὺς βαρβάρους κατακτητὰς, ὅπου καὶ συντήρησαν τὴν προσῳδία καὶ τὴν ἀρμονία τοῦ λόγου, μὲ τὸν πολιτικὸ στίχο, ἐνῶ καὶ ἡ ὕμνολογία τῆς ἐκκλησίας, τὸν ἴδιο δρόμο ἀκολούθησε, παράλληλα μὲ τὴν κοινοτικὴ ζωὴ, καὶ τὴν δημοτικὸ ποίηση. Δὲν εἶναι κακὸ νὰ τὰ μελετήσῃ κι ὁ ἐθνικὸς γλωσσολόγος, ἐκτὸς κι ἂν φοβᾶται, ὅτι θὰ χάσει τότε τὴν δουλικὴ του νοοτροπία...

Ἡ ἰσοπεδωτικὴ λογικὴ τῶν δυτικῶν γλωσσολόγων δὲν ἰσχύει γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, διότι κύριο κριτήριό της εἶναι ἡ ἀρμονικὴ προφορά, ὁ ἐμμελής της λόγος, κι ὄχι ὁ τυπικὸς σχηματισμὸς τῶν λέξεων· οἱ ἀντιλήψεις τους ἐντάσσονται στὴν ἐσχατολογικὴ πίστη τῶν ὀλοκληρωτικῶν ἰδεολογιῶν. Ἡ γλῶσσα τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ χωριοῦ εἶναι ἡ γνήσια ἑλληνικὴ γλῶσσα σήμερα, ὄχι ἡ κοινοβαρβαρικὴ τοῦ Κολωνακίου καὶ τῶν διασήμερων προαστείων...

Μοσχόπολις, αναγνώρισις τῶν ἀπαρχῶν τῆς ἀνατάσεώς μας

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπ' τοὺς Γραικο-Βλάχους τοῦ κυβερνήτου· ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὅπως δὴποτε, εἶχε γνωρίσει τὸν παπποῦ καὶ ὁμώνυμό του Σίμωνα Σίνα -ὡς διόρθωση στὴν ἀναφορά, ὅτι ἐγεννήθη εἰς τὴν Μοσχόπολιν, ἐνῶ ἦταν ὁ ἐγγονός του ποὺ ἔστειλε τὴν βοήθεια τὸ 1830-, κατὰ τὴν παραμονή του στὴν Βιέννη, εἴτε ὡς διπλωματικὸς σύμβουλος σὲ Ρῶσο στρατηγό, τὸ 1813, εἴτε ὡς ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας τὰ ἐπόμενα ἔτη. Ἦταν ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος ἴσως, μὲ τὸν τίτλο τοῦ βαρῶνου μάλιστα, τῆς αὐστροουγγρικῆς αὐτοκρατορίας κι εἶχε προσφέρει πολλὰ σὲ αὐτήν, μαζί μὲ τὸν υἱό του Γεώργιο καὶ συνδιαχειριστὴ τῆς περιουσίας του· φαίνεται, ἄλλωστε, ἀπ' τὸ ὕφος τῆς ἐπιστολῆς ὁ σεβασμός του πρὸς τὸ πρόσωπό τους, καθὼς ὁ ἐγγονός, παρ' ὅλο τότε εἰκοσαετῆς, (1810-1876) εἶχε ἀναμιχθεῖ στὶς οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις καὶ περισσότερο στὶς ἑλληνικὰς. Τοὺς Βλάχους θὰ τοὺς γνώρισε, παλαιότερα στὴν Κέρκυρα, ἀλλὰ καὶ στὴν προστασία τῆς Λευκάδος ἀπ' τὸν Ἀλῆ πασᾶ, ὅταν τὸ 1807 εἶχε καλέσει σὲ βοήθεια ὅλους τοὺς καπεταναίους, τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐνῶ θὰ τοὺς εἶχε συναντήσει καὶ στὴν Βιέννη, ὅταν συνέστησαν καὶ τὴν Φιλόμουσον Ἐταιρείαν, τὸ 1814-5, μὲ τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν κι ὅλους σχεδὸν τοὺς ἐπαυμένους Ἑλληνας τῆς πρωτεύουσας τῆς αὐτοκρατορίας· ἡ χρῆσις ἐπομένως τοῦ ὄρου Γραικο-Βλάχοι δὲν εἶναι τυχαία, ἐνῶ ὅπως δὴποτε θὰ εἶχε συναντήσει ἴσως καὶ πολλοὺς κατοίκους τῆς Μοσχόπολεως στὴν Ἑλβετία, ὅταν ἐπεξεργάσθηκε τὸ Σύνταγμά της, τὸ 1814, καὶ ἀναγνώρισε τὸ καντόνιο τῆς Ρωμανικῆς Ἑλβετίας, μὲ τὸ γνωστὸ μας Νταβός. Ὅποιος Βλάχος εἶχε ἐπισκεφθεῖ πρὸ ἑξηκονταετίας ἀκόμη τὸ Νταβός, καὶ μὲ τὰ λίγα βλάχικα ποὺ γνώριζε, συνεννοοῦταν ἀρκετὰ καλὰ μὲ τοὺς κατοίκους της, ἐνῶ τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ σήμερον. Ἴσως ἀπὸ τότε νὰ προέρχεται ἡ θεωρία, ὅτι ἓνα μέρος τῶν κατοίκων τῆς Μοσχόπολεως κατέφυγαν στὰ ὄρη τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλβετίας, μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῆς πόλεως των, τὸ 1769, καὶ διατήρησαν τὴν συγγενικὴ πρὸς τὶς ἄλλες ἑλβετικὰς δευτερεύουσα γλῶσσα τους, στὸ καντόνιο Γκραουμπύντεν, στὸ ὁποῖο μιλοῦσαν παραπλήσια ἀρωμονικὴ γλῶσσα, ὅποτε κι ἀφομοιώθηκαν σταδιακὰ ἀπ' τὸν ἐγχώριον πληθυσμὸ της, ἐγκαταλείποντας μὲ τὰ χρόνια καὶ τὴν Ὀρθοδοξία.

Ὅποιος ἐπισκέφθηκε στὶς μέρες μας τὴν Μοσχόπολη, μικρὴ ἀλβανικὴ κωμόπολη πλέον, μὲ κανέναν σχεδὸν Βλάχο κάτοικό της, μένει ἔκθαμβος γιὰ τὴν ἐκπληκτικὴ δόμηση τῆς μεγάλης πόλεως· ἐλάχιστα σπίτια σώζονται, ἂν εἶναι καλὴ ἢ εἰκόνα ποὺ ἔχει δεῖ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ἐντυπωσιάζεται ἀπ' τὸ πλακόστρωτο τῶν δρόμων της. Ὅλοι πλακόστρωτοι, ἀλλὰ καὶ μὲ πεζοδρόμια, ἀρκετὰ πλατιά, πλακόστρωτα κι αὐτά· δηλαδὴ, οἱ κυρίως τῆς Μοσχόπολεως βάνιζαν στὰ πεζοδρόμια, καὶ τὰ μουλάρια, τὰ γαϊδούρια καὶ τ' ἄλογα πήγαιναν στοὺς δρόμους, κι ἔτσι δὲν πατοῦσαν τὶς βωνιές τους. Δὲν συναντᾶται ἡ διαφορὰ αὐτὴ σὲ οὐδεμίαν ἄλλη εὐρωπαϊκὴ πόλη τῆς ἐποχῆς, ὅταν στὶς Βερσαλλίες καὶ στὸ Οὐίδνσвор, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα ἀνάκτορα, δὲν ὑπῆρχαν τουαλέτες. Αὐτά, γιὰ τὴν ἱστορία καὶ μόνο!

Ὁ κυβερνήτης γνώριζε ἄριστα, ὅτι οἱ ἀπαρχὲς τῆς ἀνατάσεως τοῦ γένους μας ἐστιάζονται στὴν Μοσχόπολη καὶ στὶς ὄρεινὰς κοινότητες τῶν Ἑλλήνων, μαζί μὲ τὴν Κέρκυρα καὶ μετὰ

τὴν Πόλη καὶ τὰ μεγάλα μοναστήρια, ὅπως καὶ ὅτι τὴν ἴδια ἐποχὴ ἐμφανίσθηκε κι ὁ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ὡς πρώτη ἐκδήλωση τῆς ἀντιστάσεως τῶν Ἑλλήνων στὸν ὑποχρεωτικὸ ἐξισλαμισμό τοῦ 18ου αἰῶνος, τὸν χειρότερο ἴσως ὄλων. Ὁ Ἰσαπόστολος, μὲ τὴν εἰρηνικὴ γαλήνια μορφή του καὶ μὲ ὄπλο τὴν διδασκαλία του, τὸν λόγον του, καὶ τὸν λιτὸ τρόπο τῆς ζωῆς του, ἔδωσε ἔμφαση, ἄλλωστε, στὴν ἴδρυση σχολείων πρῶτα καὶ μετὰ ἐκκλησιῶν...

Ἡ Μοσχόπολις ἦταν τὸ πνευματικὸ κέντρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν 17ο καὶ 18ο αἰῶνα, μὲ δύο τυπογραφεῖα, πάρα πολλὰ σχολεῖα πρωτοβαθμίου καὶ δευτεροβαθμίου ἐκπαιδεύσεως, καὶ μᾶλλον καὶ Παρθεναγωγεῖα, ἀλλὰ καὶ Ἀκαδημία, δηλαδὴ τὸ ἀντίστοιχο τοῦ Πανεπιστημίου σήμερα, καὶ ἀπ' αὐτὰ ἀνεδείχθησαν πάρα πολλοὶ λόγιοι, διδάξαντες στὴν πόλη τους καὶ στὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα· μετὰ τὴν ἐγκατάλειψή της, τὴν πρωτοκαθεδρία πῆραν τὰ Ἰωάννινα στὴν ὀρεινὴ Ἑλλάδα. Στὴν πόλη αὐτὴ γεννήθηκε ὁ Σίμων Σίνας, τὸ 1753 κι ἔζησε τὸν ἐκπατρισμό τῶν κατοίκων της τὸ 1769, μὲ τὸν ἴδιο νὰ καταφεύγει στὴν Νίσσα τῆς Σερβίας, ὅπου ἐγεννήθη ὁ υἱός του Γεώργιος (1783-1856) κι ὅπου ἐχρεωκόπησε καὶ κατέφυγε μετὰ στὴν Βιέννη· ὅπως παραδίδεται μάλιστα ὁ ἴδιος θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του Μακεδόνα κι ἔγραφε ἄριστα ἑλληνικά, ἐνῶ διατηροῦσε μέχρι τὸν θάνατό του, στίς 22 Αὐγούστου 1822, τὴν παραδοσιακὴ βλάχικη ἀπὸ ἄδμητο φορεσιά του, μὲ τὸ φέσι μαζί. Ἀνεφέρεται δέ, ὅτι ἔλεγε, γιὰ τὸν ἑαυτό του: «Μόνον τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ παράσημα, ἅτινα ἐνίοτε δὲν ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀξίαν, ἅτινα μοὶ ἐχορήγησεν ὁ τόπος οὗτος, τὰ δὲ ἐντίμως κτώμενα πλούτη, καὶ ἅτινα μόνα ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀξίαν, ἀπέκτησα ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου μου, ὡς Μακεδῶν. Εἰς τὴν μακεδονικὴν, λοιπόν, καταγωγὴν μου ὀφείλω τὴν ἀξία μου καὶ δι' αὐτῆς ἐθησαύρισα τὸν πλοῦτον μου».

Εἶναι ἀδιανόητη ἡ παραγκώνιση τῆς ἱστορίας τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῶν Βαλκανίων τοὺς δύο αὐτοὺς αἰῶνες, μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολη, ἀλλὰ μεγαλύτερη κι ἀπ' τὴν Θεσσαλονίκη, μὲ οἰκονομία της ἀνταγωνιστικὴ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν στίς ἀγορές τους καὶ μέσα ἀπὸ ἄγριες συνθήκες μεταφορᾶς, ὅπως ἐκεῖνες τῆς τουρκοκρατίας. Ἀποτελεῖ ὕβρις αὐτό, γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξή μας...

Ἡ ἐπιχείρηση ἀφελληνισμού

Ἄς περάσουμε ὁμως στήν γλῶσσα μας. Κύριο γνώρισμα, ὅσων ἐντάσσονται στὰ στενὰ πλαίσια τῆς διαπλοκῆς, εἶναι ἓνα, ἡ ἀπαξίωση τῆς γνησίας ἑλληνικῆς, στίς γειτονίες, στίς συνοικίες καί στὰ χωριά, καί πρότυπό τους ὡς γλῶσσα μας, ἡ κοινοβαρβαρική τοῦ Κολωνακίου· ἐντυπωσιάζει ἡ ἐπίκληση τῶν ξένων γλωσσολόγων, ἀφοῦ τὸ κέντρο βάρους των εἶναι ἡ δυτικὴ σκέψη, ἐνῶ ἀγνοοῦν ἢ καί διαστρεβλώνουν συστηματικὰ τοὺς Ἕλληνες φιλοσόφους καί γραμματικούς τριῶν χιλιάδων ἐτῶν, καί ἐξισώνουν τὴν ἑλληνική, μὲ ἄλλες γλῶσσες, ἱστορίας ὀλίγων ἢ περισσοτέρων αἰώνων. Στὴν πορεία τῆς γλώσσης μας, στὰ τρεῖς τέσσερες χιλιάδες χρόνια ὀλοζώντανης παρουσίας της, ἔχουν δευτερεύουσα σημασία οἱ θεωρίες τῶν δυτικῶν γλωσσολόγων, ἀλλὰ πρωτεύουσα ἔχει ἡ νοοτροπία ὅσων τίς προβάλλουν· στὴν ἄσκηση τῆς κριτικῆς, γιὰ τὰ δύο κύρια θέματα: πρῶτον, στὴν ἐρώτηση, τὸ ποιά εἶναι ἡ γνήσια ἑλληνική σήμερα, αὐτὴ τοῦ Κολωνακίου καί τῆς διαπλοκῆς ἢ αὐτὴ τῆς γειτονιάς, τῶν συνοικιῶν καί τῶν χωριῶν, δὲν ἀπαντοῦν, ἐξαφανίζονται ἀπὸ προσώπου γῆς· δεύτερον, τὸ τί πράγματι λένε οἱ φιλόσοφοι, οἱ γραμματικοὶ καί οἱ διδάσκαλοι ἀπ' τὸν Ὅμηρο μέχρι τὸ Βυζάντιο καί τὴν ἀνάταση τοῦ γένους, τὸ ἀποσιωποῦν καί ὅταν τοὺς τὸ ὑπενθυμίζεις, καί πάλιν σιωποῦν...

Οἱ ἐρμηνεῖες εἶναι δύο, δύσκολα βρίσκεις τρίτη, ἰδιαίτερος γιὰ ὅσους ἔχουν διαβάσει καί μελετήσει ἑλληνική γραμματεία, ἀρχαία καί μεσαιωνική, κι ἀγνοοῦν ὁ ἐθνικὸς φιλόσοφος, ὁ ἐθνικὸς γλωσσολόγος, κι ὁ θεολόγος φιλόσοφος, ὅπως δείχνουν δημοσίως: πρώτη, ὅτι δὲν ἔχουν ἐμβαθύνει ἀρκετὰ στὴν ἑλληνική γραμματεία, ὡς ὑπόθεση λόγου περισσότερο αὐτό, κι ἔτσι ἀγνοοῦν τίς ἀναφορὲς τῶν προγόνων μας στὴν μακραίωνα ἱστορία μας γιὰ τὴν γλῶσσα· αὐτὸ ἀπορρίπτεται διαρρήδην, ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸ ὅτι, ἀπὸ προσωπικὲς τους θέσεις, ὅτι ἔχουν μελετήσει καί μάλιστα μερικοὶ ἐπισταμένως, ἀλλὰ τὰ ἀποκρύπτουν τώρα καί προβάλλουν τίς δυτικὲς θεωρίες, ὡς κατισχύουσες τῶν Ἑλλήνων σοφῶν· ἀλλὰ αὐτὸ θὰ τὸ ἀπέρριπτε καί τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον, τὸ ὁποῖο ἀναγνωρίζει τὴν ἰσχὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς νομοθεσίας, ἔναντι τῆς ὁποίας ἐθνικῆς, μόνο γιὰ ζητήματα πρακτικὰ τῆς καθημερινῆς ζωῆς κι ὄχι ἱστορικὰ ἢ θεωρητικά. Ἡ δεύτερη, ἔρχεται ὡς συμπέρασμα αὐτομάτως, εἶναι προσωπική καί μόνο ἐπιλογή τους, κι ὄχι ἀξιολόγηση ἱστορική καί ἐπιστημονική· τὴν δουλικότητά τους ἐκφράζουν ὅλοι αὐτοί, ὡς ἰδεολογικὸ κατάλοιπο ἄλλων δεσμεύσεών τους, χωρὶς οὐδὲν στήριγμα, τόσο στὴν μακραίωνα πορεία τῆς ἑλληνικῆς καί τῆς σημερινῆς περιλαμβανομένης, ὅσο καί στὸν προφορικὸ λόγο μας· ἄλλωστε, ὅλοι αὐτοὶ δὲν κάνουν οὐδεμία ἀναφορὰ στὴν γλῶσσα καί στὰ τραγούδια τῶν Ἑλλήνων, δηλαδὴ στὸν ἀδόμητο καί μὴ ἀδόμητο λόγο τους, στὰ χωριά καί στίς γειτονίες. Αποδεικνύεται, ὅτι εἶναι δέσμιοι τῶν κυκλωμάτων τῆς διαπλοκῆς τῆς τελευταίας τεσσαρακονταετίας, δεσπόζοντα στὴν δουλικότατη ὑποταγή τους καί ὡς προσωπική ἀνάγκη καί ἐκφράζοντα τὴν ὑποτακτικὴ τους νοοτροπία ἀπέναντι στὴν δεσποτικὴ ἐξάρτηση. Ἡ ἀποκοπή τους ἀπ' τὴν ζῶσα ἑλληνική δὲν εἶναι καθόλου τυχαία, ἀλλὰ συνειδητὴ καί διατεταγμένη...

Ἡ ἀναδρομὴ στὴν γραμματεία μας ἀπ' τὴν φύση τῆς εἶναι ἐπιλεκτικὴ, ἀφοῦ δὲν γίνεται ἐξαντλητικὴ μελέτη τοῦ θέματος, καθὼς ἔχει γίνει ἤδη ἐπαρκὴς παρουσιάσή του εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς»· οἱ ὀλίγες ἀναφορὲς ἀποβλέπουν στὴν ὑπογράμμιση τοῦ πῶς μαθαίνουν τὰ Ἑλληνόπουλα τὴν γλῶσσα τους, ἀπ' τὴν μαμά τους καὶ τὴν γιαγιά τους στὴν ἱστορία μας. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου στὸν Σωκράτη ἰσχύει καὶ σήμερα, «ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί», διὰ τὸ «ἐλληνίζειν», τὴν ἐκμάθηση τῆς γλώσσης. Ποιοὶ εἶναι οἱ πολλοὶ στίς μέρες μας; Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν καὶ τῶν συνοικιῶν κι ὄχι αὐτοὶ τοῦ Κολωνακίου καὶ τῶν βορείων προαστείων, ἃς τὸ θυμόμαστε. Ὁ Πλάτων, ἐκτὸς τοῦ διαλόγου του, «Ἀλκιβιάδης», τὸ ὑπογραμμίζει, μαζὶ μὲ τό, «λόγος μέλος ἀρμονία καὶ ρυθμός», τὸ ὁποῖο ἐπαναλαμβάνει κι ὁ Ἀριστοτέλης, δηλαδὴ τὴν πλήρη ταύτιση τοῦ ἄδομένου καὶ μὴ ἄδομένου λόγου, στὸν ἐλεύθερο πολίτη, ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερα στὴν προφορικὴ μας παράδοση. «Αὐτὸς ἔχει χρῶμα στὴν φωνή του», λένε γιὰ ὅποιον ἔχει ἀρμονικὸ λόγο καὶ ὠραία φωνὴ στὸ τραγοῦδι· τὸ ἔχουμε ἀκούσει αὐτὸ στὰ χωριά μας καὶ τὸ ἀκούμε καὶ τώρα στίς γειτονιὲς καὶ στίς συνοικίες. Ἡ παράδοση αὐτὴ ἐπιβίωσε ἀποκλειστικὰ σχεδὸν στὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ στὰ ἄγρονα νησιά, ὅπου κατέφυγαν οἱ ἀνυπότακτοι Ἕλληνες μετὰ τὴν ρωμαϊκὴ κατάκτηση, ἀλλὰ καὶ τίς ὑπόλοιπες, καὶ θεμελίωσαν τὴν κοινοτικὴ μας ζωὴ, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὴν μήτρα, ἀπὸ πολιτικῆς, στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς πλευρᾶς, τῆς ἀνατάσεως τοῦ γένους ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἀλλὰ καὶ πρὶν. Ὅποιος τὰ ἀγνοεῖ αὐτά, ἐσκεμμένως διαστρεβλώνει τὴν ἱστορία μας καὶ ἐξυπηρετεῖ τὰ κυκλώματα ἀφελληνισμοῦ τοῦ τόπου μας· ἡ γλῶσσα καὶ ἡ μουσικὴ, δημοτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ, παραμένει τὸ ἀπόρθητο ὄχυρὸ ἐπιβιώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ στίς πιὸ μαῦρες μέρες τῆς σκλαβιάς του.

Ἄς μὴν τὸ ξεχνᾶμε, ὁ Νικόλαος Πολίτης, ὁ Γεώργιος Χατζηδάκις καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι τῆς λαογραφίας, τῆς γλώσσης καὶ τῆς μουσικῆς μας παραδόσεως, ἔτρεχαν, μὲ τὸν γάϊδαρο στὰ χωριά, κοντινὰ κι ἀπομεμακρυσμένα, καὶ κατέγραφαν τὴν γλῶσσα τους, τὰ τραγοῦδια τους, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά τους καὶ τίς παροιμίες τους ἀπ' τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα· τὸ ἴδιο καὶ ὁ Κλαύδιος Κάρολος Φουριέλ, τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ κατέγραψε καὶ ὁ Γεώργιος Φίνλεϋ, στὴν «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως», οὐδόλως φιλικὸς πρὸς τὸν Ἑλληνισμό, ὅτι, τὸ ἐλληνικὸ δημοτικὸ τραγοῦδι εἶναι συνέχεια τῶν χορικῶν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας κι ὅτι οἱ ἐγγράμματοι Ἕλληνες, τὸ 1821, ἦταν περισσότεροι, ὡς ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ, ἀπ' τοὺς Ἀγγλους τῆς ἐποχῆς τους· οἱ τωρινοὶ κάτοχοι πανεπιστημιακῶν ἐδρῶν καὶ ἄλλων δημοσίων θέσεων, ἔχουν ξεχάσει ἢ ἀγνοήσκει συστηματικὰ, τὸ ποιά γλῶσσα μιᾶνε στὴν διπλανή ἀπ' τὸ προάστειό τους γειτονιὰ ἢ στὸ χωριό τους. Ὁ κύριος ἄξων ἐπιβιώσεώς μας καὶ τῶν ἀγώνων μας τῆς ἐλευθερίας, τὰ χιλιάδες χρόνια σκλαβιάς, ὁ λόγος μας, ἡ λαλιά μας, ἡ μουσικὴ μας, ἀγνοεῖται συστηματικὰ καὶ συνειδητὰ μᾶλλον. Δὲν ὑπάρχει στὰ κείμενά τους, ὅποτε εἶναι ὑπόθεση ἐργασίας τὸ τί ὑπάρχει στὸ μυαλό τους!

Ἡ ἐλεύθερη ζωὴ τῶν κοινοτήτων συνεχίζεται στὴν οἰκογενειακὴ μας παράδοση καὶ στίς ἐσωτερικὲς μας ρίζες καὶ περισσότερο τῆς νεολαίας μας· δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ γύρω μας, στὰ παιδιά μας καὶ στὰ ἐγγόνια μας. Τὰ βράδνα, στὰ διάφορα κέντρα, πρὸ τῆς πανδημίας, ἀρχίζαν μὲ τὴν ἀμερικάνικη μουσικὴ καὶ μερικοὶ χορεύουν, τρεῖς μᾶλλον

δεκαετίες τώρα, γύρω στα μεσάνυχτα παίζουν λαϊκή μουσική και σηκώνονται περισσότεροι, και μετά αρχίζουν τα δημοτικά, όποτε κανένας δέν κάθεται κάτω, με πρώτα τα κορίτσια· συμβαίνει, όπως το έχουμε γράψει σε πολλές «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», πολλά ἀπ’ τὰ κορίτσια αὐτὰ νὰ μὴν ἔχουν ξαναενθουσιαστεῖ τόσο μὲ τὰ δημοτικά τραγούδια, ἢ νὰ μὴν τὰ ἔχουν ἀκούσει προσεκτικὰ πρὶν, ἐπειδὴ στὸ σπίτι τους, λόγω ἀριστεροσύνης τῶν γονέων τους γὰρ, δὲν εἶχαν δίσκους ἢ CD δημοτικῶν τραγουδιῶν. Στὴν συνέχεια τοὺς βρῆκαν μόνα τους κι ἔβαλαν τὶς γιαγιάδες τους νὰ τοὺς μάθουν τὰ βήματα· ἀκόμη καὶ τώρα, παρ’ ὅλο ὅτι γενικεύθηκε ἡ μελέτη καὶ παρακολούθηση τῆς δημοτικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ὅταν ρωτᾶς τὶς γυναῖκες πλέον αὐτές, γιὰ τὴν ἔκρηξή τους μὲ τοὺς δημοτικούς χορούς, δὲν ἔχουν σαφῆ ἀπάντηση, τοῦ γιὰ τὴν τρέχουν, μὲ τὴν πρώτη ἀκοή τους, στὴν πίστα, ἐνῶ τὰ δίδουν ὅλα στὰ χωριά τους, στὶς ὄρεινές κοινότητες καὶ στὰ νησιά, τὸν Δεκαπενταῦγουστο. Ἀλλὰ καὶ στὶς οἰκογενειακές τελετές, γάμους, βαφτίσια, ὀνομαστικές ἐορτές, εἶναι ἀδιάβατο τὸ χάος μεταξὺ τοῦ Κολωνακίου καὶ τῶν ὁμοίων τοῦ οἰκισμῶν, καὶ τῶν συνοικιῶν καὶ τῶν χωριῶν· στὶς πρώτες κυριαρχεῖ ἡ ἀμερικάνικη μουσική, μὲ ὑπερπλεονάζουσες τὶς ξένες λέξεις, κι ὅπου δὲν χρειάζονται κἄν, ὅπως παλαιότερα ἡ γαλλικὴ, καὶ οἱ ξένοι χοροὶ, στὶς δεύτερες, ἡ δημοτικὴ καὶ ἡ λαϊκὴ, μὲ τοὺς ἀντίστοιχους χορούς, καὶ τὴν γνήσια ἑλληνικὴ, μὲ τὶς διαλέκτους τῆς. Εἶναι δεδομένα αὐτὰ καὶ τὰ ζοῦμε στὴν καθημερινότητά μας, ὅλοι ὅσοι κατεβαίνουμε κι ἀκοῦμε τὸν ἀπλὸ λαό, πᾶμε στὰ καφενεῖα καὶ στὶς ταβέρνες τῆς γειτονιάς· ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα τους εἶναι διαφορετικὴ, ἀγγλικὰ ἢ μᾶλλον ἀμερικάνικη, οἱ πρώτοι, μὲ τὶς λίγες ἑλληνικές φράσεις στὴν κοινοβαρβαρικὴ, γνήσια καὶ ἀρμονικὰ ἑλληνικὰ οἱ δεύτεροι, χωρὶς λέξη σχεδὸν κοινοβαρβαρικῆς. Πρόκειται γιὰ τὸν χειρότερο γλωσσικὸ καὶ μουσικὸ διχασμὸ στὴν ἑλληνικὴ ἱστορία, μπροστὰ στὸν ὅποιο ἡ διαίρεση καθαρύνουσας καὶ δημοτικῆς θυμίζει ἐρωτικὰ φληναφήματα, τὸ ἐπαναλαμβάνουμε.

Ἡ προσέγγιση αὐτῆς τῆς πτυχῆς τῆς νοοτροπίας τῆς νεολαίας, ὡς ἐκφράσεώς της στὴν ἱστορία μας, μᾶς προσφέρει τὴν ἀπάντηση· ἡ ἐλευθερία εἶναι ἄσκηση προσωπικὴ καὶ καθημερινὴ πρακτικὴ κι ὄχι θεσμικὴ κατοχύρωση· ἡ δημοκρατικὴ νομιμότης διέπει τὸν σεβασμὸ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ δὲν ἔχει οὐδεμία σχέση μὲ τὴν καθημερινὴ πρακτικὴ, πέραν τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς παρεμποδίσεώς της. Οἱ μεγάλοι φιλόσοφοί μας μᾶς προσφέρουν τὴν λύση: «Στὴν πραγμάτευση τῆς φιλίας βρίσκουν κάπου κοινὸ ἔδαφος ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ ξηροκέφαλος, ἡμίονος κατὰ τὴν φράση του, γαῖδαρος, μαθητῆς του· «ἐλευθερίας δὲ καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικὴ φύσις ἀεὶ ἄγευστος»,¹ λέει ὁ Πλάτων καί, «ἐν τυραννίδι γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν φιλίας», προσθέτει ὁ Ἀριστοτέλης. Εἰς τὴν περιγραφή τοῦ τυραννικοῦ ἀνθρώπου περιλαμβάνει τὸν χαρακτηρισμὸ, ὅτι, «ἡ τυραννικὴ φύσις εἶναι ἀεὶ ἄγευστος, πάντοτε δὲν ἔχει γεύση τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλίας»· εἰς τὸν Δάμωνα ἀναφέρεται πάλιν, ἔστω κι ἂν δὲν τὸν μνημονεύει· τὴν διερεύνηση τῆς φιλίας ἐπιχειρεῖ ὁ μαθητῆς του, ἀλλὰ αὐτὸς διατηρεῖ γνησιώτερη τὴν παράδοση τῆς ἀμέσου δημοκρατίας, παρὰ τὸ ὅτι δὲν τὴν ἔχει γνωρίσει στὴν ἀκμὴ τῆς καὶ θεωρητικὴ μόνο προσέγγιση ἐπιχειρεῖ,

¹ Πλάτωνος, «Πολιτεία», Βιβλ. Θ', 576α, Ἀριστοτέλους «Ἠθικὰ Νικομάχεια», Βιβλ. Η', κεφ. Θ', παρ. 6, (1161a33), καὶ εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Ἡ παρέμβασις τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς», σελ. 31.

ἀλλὰ ἐπιμένει ὅτι, «στὴν τυραννία δὲν ὑπάρχει καθόλου ἢ μόνο ἐλάχιστο ἵχνος φιλίας». Καθίσταται σαφές ὅτι μέσω τῆς ἀμοιβαίας προσφορᾶς πρὸς τὸν φίλον, μέσω τοῦ φιλεῖν καὶ τοῦ διαλόγου, τῆς ἰσηγορίας, ἀποκτᾶ τὴν δυνατότητα τῆς αὐτογνωσίας του ὁ ἄνθρωπος, ὁ πολίτης, καὶ ποτὲ μόνος του· ἡ αὐτογνωσία του, ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς πολιτικῆς του ὄντοτητος γίνεται μέσω τοῦ φίλου, τοῦ φιλεῖν, καὶ τῆς ἐνεργοῦ παρουσίας του εἰς τὴν πόλιν². Στὰ κύρια καὶ πολυδιαβασμένα ἔργα τους ἀναφερόμαστε, ἀρκεῖ νὰ τὰ ξεφυλλίσαις.

Ἡ διερεύνησις τῶν ἀναφορῶν τῶν φιλοσόφων μας στὴν καθημερινὴ πρακτικὴ τοῦ πολίτου καὶ στὸν ρόλο τοῦ λόγου, τῆς γλώσσης καὶ τῆς μουσικῆς, γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἐλευθέρου πολιτικῆς πρακτικῆς του, ἀποτελεῖ τὸν μίτο τῆς Ἀριάνδης γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἀμέσου δημοκρατίας καὶ τῆς τραγωδίας, ἀλλὰ ἴσως αὐτὸ νὰ μὴν ἐνδιαφέρει καὶ πολὺ τοὺς Δυτικούς σοφοὺς· εἶναι ἀρκετοὶ ὅμως ὅσοι μελέτησαν τὸ θέμα, ἀλλὰ ὅλοι τους ἐντάσσονται στὸ ρωμαντικὸ κίνημα, ὅπως ὁ μέγας Γάλλος μουσικὸς καὶ Ἑλληνιστῆς, Charles Emilles Ruelles, καθὼς οἱ ἰδεολογίες ἀδυνατοῦν καταγράψαι ἔστω τὴν σημασία του, ἐπειδὴ αἰσθάνονται, ὅτι αὐτοαναροῦνται. Ἀλλὰ, οἱ δικοὶ μας, γιὰ τὸν μιμῶνται; Εὐλόγο τὸ ἐρώτημα, καθὼς στὴν προβαλλόμενῃ διανοήσῃ μας οὐδεμία ἀναφορὰ γίνεται στὴν μουσικὴ ἀρμονία καὶ στὴν προσοψία· ἔτσι, ὁ ἐθνικὸς φιλόσοφος κι ὁ ὁμώνυμός του γλωσσολόγος καὶ ὁ ἄλλος θεολόγος, οὐδεμία ἀναφορὰ κάνουν στὴς ἐνσωματωμένες στὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ ιδιότητές της, τῆς πλήρους ταυτίσεως τοῦ ἀδομένου καὶ τοῦ μὴ ἀδομένου λόγου. Εὐλόγως ἔρχονται στὴν μνήμη μας οἱ ἀπόψεις τοῦ μέντορος τῆς «δημοτικῆς» -σὲ εἰσαγωγικά, ἐπειδὴ ἐπιδίωκε στὴν πράξη τὴν ἐπιβολὴ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου²-, μὲ τὴν βάρβαρη λογοκρισία του τοῦ Δημητρίου Καταρτζῆ, στὴν ἐπιμέλειά του τῆς ἐκδόσεως τῶν «Δοκιμίων» του. Τὸ ἐπαναλαμβάνουμε, δὲν εἶναι τυχαῖα ἡ ἐπιλογή του, παρὰ συνειδητὴ πράξη, γιὰ δύο πρωτίστως λόγους, διότι ἐκφράζει τὴν μονοσήμαντὴ λογικὴ του καὶ τὴν ἀλλεργικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ λόγου, τοῦ μὴ ἰδεολογικοῦ, ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἐγκλωβισμό του στὸν δυτικὸ ὀρθολογισμό καὶ διαφωτισμό, παρακάμπτοντας ἢ καὶ λογοκρινώντας, ὅσα ἀνθρωποκεντρικὰ καὶ γνησίως ἑλληνικὰ παρουσιάζονται οἱ διδάσκαλοι τοῦ γένους, κι ὁ Δημήτριος Καταρτζῆς ἀπ' τοὺς πρώτους. Ἦταν ἰσάξιος μὲ τὸν γαλλικὸ διαφωτισμὸ ὁ νεοελληνικὸς, μὲ τὴν συμβατὴ ἐπικοινωνία μεταξύ τους, ἂν ὄχι κι ἀνώτερος, ἐπειδὴ πραγματεύεται καὶ τὴν ἔννοια τοῦ ἦθους καὶ τὴν συμβολὴ του, μὲ τὴν ἀναγνώριση τῆς μουσικῆς ἀρμονίας, στὴν ἐλεύθερη πολιτικὴ πρακτικὴ τοῦ ἀτόμου, ἔννοιες ἄγνωστες, ἄλλωστε, στὸν ὀρθολογισμό καὶ στὴν βιομηχανικὴ λογικὴ.

Ἡ διάκρισις εἶναι σαφέστατη, ἡ μουσικὴ ἀρμονία καὶ ἡ προσοψία προσδιορίζουν τὸ ἦθος τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, μέσα ἀπ' τὴν ἔκφραση τοῦ δημιουργικοῦ καὶ αὐτονόμου λόγου του· ἡ ἀπουσία τους προσιδιάζει στὸν δοῦλο καὶ στὸν ἀχρεῖο, μὲ τὸν ἄμουσο κι ἀνάγωγο λόγο του. Τὰ δύο μεγάλα ρεύματα τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, οἱ ὀρεινοί, ἀπέναντι στοὺς πεδινούς...

² Ὅρα, ὑποσημείωση στὴν σελ. 27, καὶ εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἑμμελοῦς», «Τὸ Λατινικὸ ἀλφάβητο».

Ἡ ἀγνόηση, ἐξ αἰτίας *ιδεολογικῆς ἐξαρτήσεως* ἢ *προσωπικῆς ἀδυναμίας κατανοήσεως* ἐκ μέρους των, τοῦ ἤθους καὶ τῆς μουσικῆς ἀρμονίας, ὡς καθοριστικοῦ παράγοντος στὴν ἄσκηση τῆς ἐλευθέρως πολιτικῆς πρακτικῆς, εἶναι σαφέστατη στοὺς πιστοὺς τῆς φραγκολάγνου λογικῆς *κάθε ἀποχρώσεως*. δύο εἶναι οἱ ἀποδείξεις, ὅπως προαναφέραμε, τῆς στάσεώς τους. Πρώτη, ἡ *λογοκρισία τῶν ἀναφορῶν* στὰ ἀρχαία κείμενα τοῦ ἤθους, τῆς προσωδίας καὶ τῆς μουσικῆς ἀρμονίας, μὲ πλήρη παραμερισμὸ τοῦ νεωτέρου ρωμαντικοῦ κινήματος· δεύτερη, ἡ ἀναφορὰ στὴν *δυτικὴ σκέψη*, ὡς λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸ ἀπέδειξε ὁ *Μάξ Βέμπερ*, μὲ *ἐσχατολογικὴ ἀντίληψη* γιὰ τὸν δυτικὸ ἄνθρωπο καὶ *βδελυγματικὴ ἀπόρριψη* ὅλων τῶν ἄλλων πολιτισμῶν. Ὡς προέκτασή τους, μὲ ἀπόλυτο τρόπο, εἶναι ἡ ἀντίληψη τῆς *κοινωνικῆς ἰσοπεδώσεως*, ὅλων τῶν ἄλλων θεωριῶν, πολιτισμῶν ἢ ἀπόψεων, ὄχι μόνο ὡς θεωρητικῆς συλλήψεως, ἀλλὰ καὶ ὡς *προσωπικῆς ὑποστάσεως* τῶν ἐκφραστῶν τους· ἡ ἐκτίμηση αὐτὴ δὲν εἶναι *προσωπικὴ*, γιὰ τοὺς συγκεκριμένους τρεῖς ἐπώνυμους, ἀλλὰ *γενικὴ ἱστορικὴ παραδοχὴ*, γιὰ ὅλους ὅσοι ἐπέδειξαν παρόμοια μὲ αὐτοὺς στάση.

Ὡς κλασικὸ παράδειγμα ἀναφέρεται ἡ περίπτωση τοῦ *Ἀντιφῶντος*, σοφιστοῦ καὶ ἐπώνυμου τῶν *Ἀθηνῶν* τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, μὲ ἀποδοχὴ *ἰσάξια* μὲ ἐκείνη τοῦ *Σωκράτους*, ἀλλὰ ἀρκετὰ πλουσίον καὶ διασήμον *λογογράφου*. ὁ *Ἀντιφῶν* εἶχε ταχθεῖ ὑπὲρ τῆς *ὀλιγαρχίας* τῶν τετρακοσίων, τὸ 411 π.Χ., σὲ πολὺ δύσκολες στιγμῆς τοῦ *Πελοποννησιακοῦ πολέμου* διὰ τὴν πόλιν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας, οἱ *Ἀθηναῖοι* τὸν καταδίκασαν σὲ θάνατο, «*ἐς βάραθρον ἐκβαλεῖν*», μὲ τὴν *δήμευση* τῆς *περιουσίας* του καὶ τὴν ἐκτόπιση τῆς *οἰκογενείας* του, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπογόνων τῆς αἰωνίως ἀπ' τὴν πόλιν, γιὰ *πρώτη* καὶ *μοναδικὴ* φορὰ αὐτὴ ἡ *καταδίκη*. Τὸ *αἰτιολογικὸ* ἔχει σημασία, τοὺς ἦταν *ἀδιανόητο*, ἓνα πρόσωπο ποὺ εἶχε τόσο πολὺ τιμηθεῖ ἀπ' τὴν δημοκρατία, νὰ στηρίζει τὴν *ὀλιγαρχία*, μὲ τοὺς *ἀχρείους* τῆς ἐποχῆς του· *κάτι ἀντίστοιχο συμβαίνει* καὶ στίς μέρες μας, μὲ τοὺς φραγκολάγνους καὶ τουρκολάγνους, τὴν *ἀτομικὴ* τους *θέση* προβάλλουν ὡς *κοινωνικὸ πρότυπο*. Τὴν *ἰσοπεδωτικὴ* λογικὴ *προπαγανδίζουν*, ἢ *τραμποκομμουνιστικὴ ἰδεολογία* κι ἡ *ἀτλαντόδουλη* *διαπλοκή*, καὶ τὴν ἴδια *ἀσπάζονται* καὶ οἱ *τρεῖς ἐπώνυμοι*. τὸ χειρότερο ὅλων εἶναι, ὅτι ἡ *διαπλοκή* αὐτὴ *λογοκρίνει* καὶ *διαστρεβλώνει* τὴν *ἐλληνικὴ γραμματεία* καὶ τὴν *διδασκαλία* τῶν *προγόνων* μας *πομποδῶς* καὶ *προκλητικὰ*, ἴσως ἐπειδὴ *γνωρίζουν*, ὅτι ἡ *διαπλοκή* καὶ ἡ *ἀριστερόστροφη* *διανόηση* τῆς *σοσιαλιστικῆς ἐποχῆς* θὰ *πετσοκόψει* τὴν *ὅποια κριτικὴ ἐναντίον* τους. Ὅπερ καὶ γίνεται, *τιθέμεθα ὅλοι* μας ἐκτὸς τῆς *πνευματικῆς Ἀγορᾶς*...

Ὁ *ἐλληνικὸς λαὸς* ὅμως τὰ *προσπερνάει* ὅλα αὐτά, ὅσα ἀναφέραμε γιὰ ἀλλοίωση τῆς *γνησίας ἐλληνικῆς γλώσσης*, ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου ζωῆς τῆς *ἀριστεροστροφῆς* *διανοήσεως*, ἢ *καλύτερα* *διανόησης* *κατὰ* τὴν *ὀρολογία* τῆς, ἢ *μᾶλλον* τὰ *ἀπορρίπτει* «*μετὰ βδελυγμίας*». Ἀξίζει τὸν κόπο ἢ *παρομοίωση* αὐτὴ, «*βδελυγμίας*», καθὼς ἐκφράζει μιὰ *ὀλόκληρη ἐποχὴ*, ἔστω κι ἀπ' τὴν *ἀντίστροφη* *πτυχὴ* τῆς· τὴν ἴδια *αὐταρχικὴ νοοτροπία* τοῦ *δεξιῦ κράτους* τῆς *μεταπολεμικῆς* *περιόδου* ἐκφράζει κι ἡ *ἀριστεροατλαντικὴ* *διανόηση* τῶν *ἡμερῶν* μας, ποὺ σὲ *μεγάλου βαθμοῦ* φαίνεται *λογικὸ*, ἀφοῦ ἔχουν *τις ἴδιες ἀκριβῶς ἐξαρτήσεις*. Ὑπάρχει ὅμως *μία κρίσιμη διαφορά*, *ὀρόσημο* *μάλιστα*, στὴν *μεταπολεμικὴ ἐποχὴ*, *μετὰ* τὴν *δεκαετῆ*

πολεμική περιπέτειά μας και με την παράτασή της, σε μεγάλο βαθμό, εξ αιτίας της άριστερᾶς· τὰ καταναγκαστικά μέτρα ἦταν ἀποτέλεσμα πρωτίστως ἀμερικανικῶν ἐντολῶν, ὅταν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἦταν θεονήστικος καὶ τρεφόταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπ' τὴν ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ διεθνῶς ἐπικρατοῦσε ὁ ψυχρὸς πόλεμος· ἀντιθέτως οἱ σημερινὲς διακρίσεις καὶ σκοταδιστικὲς μεθόδοι προέρχονται ἐμφανῶς ἀπ' τὴν ἔκουσία ὑποταγῆ τῶν ἀριστερῶν «διανοητῶν», χωρὶς οὐδεμία ἀναφορὰ στὰ ὅσα αὐταρχικὰ συμβαίνουν στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, σὰν νὰ μὴν γίνονται καθόλου· ἀλλὰ μεταπολεμικὰ οἱ πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι, δεξιὸι καὶ ἀριστεροί, ἀσκοῦσαν αὐστηρότατη κριτικὴ, στὰ ἐσωτερικὰ τῆς μεγάλης δημοκρατίας καὶ πλανητάρχου τότε, ὅπως γιὰ τὶς φυλετικὲς διακρίσεις καὶ τὸν Μακαρθισμό, στὸν ἴδιο βαθμὸ πολλές φορὲς δεξιὸι καὶ ἀριστεροί, μόνο πού οἱ τελευταῖοι παρουσίαζαν ὡς παράδεισο τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς, ἔτσι γιὰ τὴν ἱστορία τὰ ἀναφέρουμε, χωρὶς οὐδεμία κριτικὴ, καὶ μάλιστα μετὰ ἀπὸ ἐπισκέψεις πολυτελεῖς στὶς σοσιαλιστικὲς χώρες, ἀπὸ πολιτικούς καὶ πνευματικούς ἀνθρώπους, γιὰ ὅσα συνέβαιναν ἐπὶ σταλινισμοῦ καὶ στὴ συνέχεια. Δὲν ἰσοπεδώνονται αὐτά, μὲ συνοπτικὸς ἀφορισμὸς κατὰ τῆς δεξιᾶς καὶ μὲ παροδικὴ ἐπίδραση στὸν κόσμο.

Οἱ γειτονιές, οἱ συνοικίες καὶ τὰ χωριά, μέσα ἀπ' τὶς κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις τους, γάμοι, βαφτίσια, ἑορτασμοί, ἔθνικοί, θρησκευτικοί, προσωπικοί, μὲ τὸ δημοτικὸ καὶ τὸ λαϊκὸ τραγοῦδι δένονται ἄρρηκτα μὲ τὶς κοινοτικὲς παραδόσεις μας καὶ συνεχίζουν τὸ σύστημα ἀξιῶν τῶν ὄρεινῶν καὶ τῶν νησιωτῶν, ἐντελῶς ἀσυμβιβάστων πρὸς τὶς ξένες τῆς μακραιῶνου βαρβαρικῆς ἐπιβολῆς. Οἱ γιαγιάδες καὶ οἱ παπποῦδες, δίνουν τὸν τόνο στὶς τελετὲς αὐτές -γιατὶ γιὰ τελετὲς πρόκειται- καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ παρακολουθοῦν μὲ θαυμασμό καὶ καταγράφουν ἀνεξίτηλα στὴν μνήμη τους καὶ τὶς παραμικρὲς λεπτομέρειες. Μᾶλλον, οἱ ρίζες τοῦ ξεφαντώματος τῶν νέων, ὅταν ἀκοῦνε δημοτικὰ καὶ λαϊκὰ τραγοῦδια, ἀνάγονται καὶ στὶς τελετὲς αὐτές...

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων ἐπιπτώσεων, μέσα τους γίνεται ἡ σύγκριση τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ὕφους τῶν παπποῦδων τους καὶ τῶν γιαγιάδων τους, ὅταν τραγουδᾶνε ἢ χορεύουνε τοὺς δημοτικούς καὶ λαϊκοὺς σκοποὺς τους· ἐκπέμπει τὸ πρόσωπό τους ἄλλη λάμψη, τὴν ὁποία δὲν ἔχουν ξαναδεῖ οἱ μικρότεροι. Στους χοροὺς τους, τὰ βράδυα στὰ κέντρα καὶ τὸν Αὐγουστο, βλέπουνε τὴν ἴδια λάμψη στὸ πρόσωπο τῶν φίλων τους καὶ δυσκολεύονται πολὺ νὰ τὴν ἐξηγήσουν, μὲ ὅσα ἔχουν διδαχθεῖ στὰ σχολεῖα τους· τὸ πηγαῖο ἦθος τους ἐκφράζουν, μόνο σχεδὸν στὶς τελετὲς αὐτές, ἐνῶ τὸ πνίγουν συνήθως μέσα τους στὴν καθημερινότητά τους· εἶναι γνωστὸ τὸ φαινόμενο τὸ ὁποῖο ἔχουν παρατηρήσει ἐξονυχιστικὰ οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, ἀρκεῖ νὰ τοὺς μελετήσει ὁ ἐνδιαφερόμενος. Ἄλλο εἶναι τὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος, ἢ ἔκφραση γενικὰ τοῦ δειλοῦ, δουλικοῦ, χυδαίου, ποταποῦ καὶ ἀχρείου προσώπου κι ἄλλο ἐκεῖνο τοῦ ἐλευθέρου, ἀνδρείου καὶ ἐντίμου, ἀνεξαρτήτως τῶν κοινωνικῶν καταστάσεων, δημοκρατίας ἢ ὀλοκληρωτισμοῦ στὴν κοινωνία τους· ἡ διάκριση αὐτὴ ἀποτελεῖ βασικὸ θέμα τοῦ ἔπους, μὲ κορυφαῖο τὸν Ὅμηρο καὶ τὶς σκηνὲς μὲ τὸν Θερσίτη, ἄλλες, τῆς τραγωδίας καὶ κωμωδίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς»

ἔχει γίνει ἐκτεταμένη παρουσίασή τους, ἀλλὰ ἀξίζει τὸν κόπο ἢ ἐπανάληψη μερικῶν ἀναφορῶν, γιὰ ὅσους δὲν ἔχουν τὸν χρόνο ἢ τὴν διάθεση ἀναδρομῆς σὲ ὅλα τὰ κείμενα:

“Ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς δίδει τὴν ἀριστη περιγραφή τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου σὲ περιόδους παρακμῆς καὶ δουλείας: «ἐν γὰρ δὴ τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἢ μὲν ἀρχαία καὶ φιλόσοφος ῥητορικὴ προπηλακιζομένη καὶ δεινὰς ὕβρεις ὑπομένουσα κατελύετο, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοιο τελευτῆς ἐκπνεῖν καὶ μαραίνεσθαι κατ’ ὀλίγον, ἐπὶ δὲ τῆς καθ’ ἡμᾶς ἡλικίας μικροῦ δεήσασα εἰς τέλος ἠφανίσθαι. ἑτέρα δὲ τις ἐπὶ τὴν ἐκείνης παρελθοῦσα τάξιν, ἀφόρητος ἀναιδεῖα θεατρικῆ καὶ ἀνάγωγος καὶ οὔτε φιλοσοφίας οὔτε ἄλλου παιδεύματος οὐδενὸς μετεληφνῖα ἐλευθερίου, λαθοῦσα καὶ παρακρουσαμένη τὴν τῶν ὄχλων ἄγνοιαν, οὐ μόνον ἐν εὐπορίᾳ καὶ τρυφῇ καὶ μορφῇ πλείονι τῆς ἑτέρας διῆγεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς προστασίας τῶν πόλεων, ἃς ἔδει τὴν φιλόσοφον ἔχειν, εἰς ἑαυτὴν ἀνηρτήσατο καὶ ἦν φορτικὴ τις πάνυ καὶ ὀχληρὰ καὶ τελευτῶσα παραπλησίαν ἐποίησε γενέσθαι τὴν Ἑλλάδα ταῖς τῶν ἀσώτων καὶ κακοδαιμόνων οἰκίαις».³

Μακρὰ ἢ παρεκβολή, ἀλλὰ ἄκρως ἀπαραίτητη· ὁ Διονύσιος ζοῦσε στὴν Ρώμη, τὴν ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου, τῆς ἀκμῆς τῆς λατινικῆς φιλολογίας, ὡς σοφὸς ἀλλὰ μαζὶ καὶ γραιοκύλος περισσότερο· περιέγραφε τὴν ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ παιδεία, ἀλλὰ μὲ τὴν συγνωστὴ τάση ἐξωραϊσέως τῆς τελευταίας. Πρὸς τὸν προστάτη τοῦ Μαικήνα εὐγενῆ Ἀμμαῖο ἀπευθύνεται· περιγράφει, ὅμως, τέλεια τὴν ἐκπτώση τῆς ἐλευθέρας πολιτικῆς πρακτικῆς εἰς ἀπραγμοσύνην καὶ ἀχρειότητα καὶ κυνισμόν· παρουσιάσθηκε τότε ἡ ἀναβίωση τῆς σοφιστικῆς, ἀλλὰ ὄχι καὶ τῆς ἐλευθέρας πολιτικῆς πρακτικῆς, ἐξ οὗ καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς στὴν ἀπομίμηση τῆς ἀττικῆς διαλέκτου καὶ πολὺ μακρὰν τῆς ἰσηγορίας τῆς ἀμέσου δημοκρατίας.

Μᾶς λέει ὁ Διονύσιος, ὅτι, «στοὺς προηγουμένους ἀπὸ ἐμᾶς χρόνους ἢ μὲν ἀρχαία καὶ φιλόσοφος ῥητορικὴ, κάτω ἀπ’ τοὺς προπηλακισμοὺς καὶ ὅσας δεινὰς ὕβρεις ὑπέμεινε ἐξαφανιζόταν, ὅποτε ἀρχῆς γενομένης μὲν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνοιο ἄρχισε ἐκπνεῖν καὶ μαραίνεσθαι ὀλίγον κατ’ ὀλίγον, κατὰ δὲ τὴν δική μας ἐποχὴ ὀλίγον ἔλειψε τοῦ νὰ ἐξαφανισθεῖ τελειῶς· κάποια ἄλλη δὲ κατέλαβε τὴν θέση τῆς, ἀφόρητος καὶ ἀνάγωγος θεατρικῆ ἀναιδεῖα, ἢ ὁποία δὲν εἶχε σχέση οὔτε μὲ τὴν φιλοσοφία οὔτε μὲ οἰαδήποτε ἄλλη ἐλεύθερη παιδεία, ὑπογείως καὶ ὑπὸ πλήρη παράκρουση, λόγῳ τῆς ἀγνοίας τῶν ὄχλων, ὄχι μόνον σὲ ἐπαρκῆ εὐπορία καὶ τρυφή καὶ ἐμφάνιση καλυτέρα ἀπὸ τὴν πρώτη διαβιοῦσε, ἀλλὰ ἀπολάμβανε καὶ τὶς τιμὰς καὶ τὴν προστασία τῶν πόλεων, τὰς ὁποίας ἔδει ἔχειν ἢ φιλόσοφος ῥητορικὴ, καὶ ἀνηγορεύθη μόνη τῆς εἰς δεσπόζουσας θέσιν, ἢ ἀφόρητος καὶ ἀνάγωγος ῥητορικὴ, καὶ ἦταν ὑπερβολικὰ φορτικὴ καὶ ἐνοχλητικὴ καὶ σὸ τέλος τῆς κατήνησε καταστῆσαι τὴν Ἑλλάδα ὅμοια μὲ τὶς ἄσωτες καὶ κακοδαίμονες οἰκίαις”

³ Ὅρα, εἰς τὰς «ἀναλύσεις», «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Ἡ ἐπιβίωσις τῆς ἐμμελείας», σελ. 22. κ. ἐ. ἀπὸ, Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς, «Περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων», κεφ. 1, μετάφραση δική μου, , «Οἱ μικροὶ βάρβαροι», σελ. 15, κ., ἐ., καὶ σελ. 10, καὶ «Ἀπ’ τῆ μουσικῆ στὴ γραμματικῆ», σελ. 15 κ. ἐ, καὶ «Ἡ εὐαισθησία τῶν Ὀλυμπίων θεῶν», σελ. 43, καὶ «Οἱ κοινὲς καὶ ἀκατάλυτες ρίζες τοῦ Ἑλληνισμοῦ, σελ. 25, κ. ἐ.

Άλλο παράδειγμα, ο Φιλόστρατος έζησε τόν τρίτο μ.Χ. αιώνα και αναφέρεται, στο «Βίοι τών σοφιστών», στην ζωή στην Αττική κατά την εποχή του Ηρώδου του Αττικού, στον δεύτερο αιώνα: “«ή μεσογαία” έφη “της Αττικής αγαθόν διδασκαλείον άνδρι βουλομένω διαλέγεσθαι, οί μέν γάρ εν τῷ ἄστει Αθηναίοι μισθοῦ δεχόμενοι Θράκια και Ποντικά μειράκια και έξ άλλων έθνῶν βαρβάρων ξυνερρηκότα παραφθείρονται παρ’ αυτών την φωνήν μάλλον ή ξυμβάλλονταί τι αυτοίς έξ εύγλωττίαν, ή μεσογαία δέ ἄμικτος βαρβάροις οὔσα ύγιαίνει αυτοίς ή φωνή και ή γλώττα την ἄκραν Ατθίδα αποψάλλει».⁴ Τό σχόλιο γίνεται άπ’ τόν Αγαθίωνα, φίλο του Ηρώδου, στην εποχή της δευτέρας σοφιστικής, δηλαδή κατά την δυναστεία τών Αντωνίνων, την πλέον φιλελληνική περίοδο της αυτοκρατορίας, όταν τό κλεινόν ἄστν ήταν τό κέντρο της φιλοσοφικής εκπαιδύσεως, όλοκλήρου του τότε γνωστοῦ κόσμου, της αυτοκρατορίας και τών άλλων, τών «βαρβάρων»· πλημμύριζαν αί Αθήναι από ξένους, με τά λεφτά τους και τις συνήθειές τους και τά «τρισβάρβαρα ελληνικά των». «Στά Μεσόγεια της Αττικής, λέει ο Αγαθίων, βρίσκει κανείς σχολείον της σωστής ελληνικής· διότι οί κάτοικοι της πόλεως τών Αθηνῶν επειδή επ’ άμοιβή δέχονται νεαρούς άπ’ την Θράκη και τόν Πόντο και από άλλα βαρβαρικά έθνη ύφίστανται την παραφθορά της γλώσσης των περισσότερο, παρά συβάλλουν αυτοί στην εύγλωττία· ή μεσογαία όμως επειδή είναι ἄμοιρος βαρβαρικῶν επιδράσεων διατηρεῖ καθαρό τόν λόγο της και ή γλώσσα της την γνήσια ατθίδα αποψάλλει». Οί παρατηρήσεις του Φιλοστράτου ισχύουν και στις μέρες μας με την εισβολή τών αμερικανόθρεπτων και την επιβολή της βάρβαρης γλώσσας τους στην καθημερινή μας ζωή και στην εκπαίδευση την τελευταία τεσσαρακονταετία”...

Ο Φιλόστρατος μάς περιγράφει τό τί γινόταν στις έλλαδικές χῶρες, κατά την πλέον ειρηνική περίοδο της αυτοκρατορίας· οί κάτοικοι της Μεσογαίας ήταν την εποχή του Ηρώδου του Αττικού, όπως συνέχισαν οί ὄρεινοί κι οί νησιῶτες, ενῶ οί Αθηναίοι της εποχής τους, ήταν προάγγελοι τών πεδινῶν. Τά δύο ρεύματα της πορείας του Έλληνισμού είναι ενδιάκριτα και δέν παραγράφονται με τίποτε, όπως επιθυμοῦν διακαῶς οί ιστορικοί της μεταπολιτευτικής και ατλαντοκομμουνιστικής περιόδου· ή διαφορά έστιάζεται εις τόν λόγον, εις τόν προφορικό τους και εις τόν μουσικό τους λόγον, εις την ῥητορικήν, εις την εκφοράν, ἄδομένω και μη ἄδομένω λόγω, κατά τούς προγόνους μας, όπως μάς τά έδίδαξαν ἄριστα οί παλαιοί δημοδιδάσκαλοι. Φαίνεται ολόκάθαρα, μέσα άπ’ τά γραπτά τους, ή θλίψη τους για την κατάπτωση τών συμπρατιωτῶν τους και ή νοσταλγία τους και ο διακαής πόθος τους για αναβίωση του έλευθέρου πολιτικού λόγου της φιλοσόφου ῥητορικής, με απαλλαγή τους άπ’ τό δουλικό ήθος της συγχρόνου τους σοφιστικής. Αὐτά λείπουν παντελῶς άπ’ τούς φραγκολάγνους τών ήμερῶν μας, μιμητάς τών ασώτων και κακοδιαμόνων οίκιῶν!

⁴ Φιλοστράτου, «Βίοι τών σοφιστών», κεφ. 553, «Ο κεστός ίμάς», σελ. 44 και «Η επάνοδος του Απόλλωνος, σελ. 34, και «Οί κοινές και ακατάλυτες ρίζες του Έλληνισμού, σελ. 27, κ.έ.

Πρόσθετη απόδειξη συναντᾶμε στὸν Πλούταρχο, τὴν ἴδια περίπου ἐποχή, εἰς τὰ «Ἠθικά» του, τὴν ἔκφραση τοῦ πόνου του γιὰ τὴν κατάπτωση τῶν Ἑλλήνων: Ὁ Πλούταρχος προβαίνει σὲ παραπλήσια παρατήρηση: “«πρόσεστι δ’ ὑπόκρισις πρέπουσα τῷ ἦθει τῶν ὑποκειμένων προσώπων καὶ φωνῆς πλᾶσμα καὶ σχῆμα καὶ διαθέσεις ἐπόμεναι τοῖς λεγομένοις. ταῦθ’ οἱ μὲν αὐστηροὶ καὶ χαρίεντες ἠγάπησαν ὑπερφυῶς, οἱ δ’ ἄνανδροι καὶ διατεθρυμμένοι τὰ ὦτα δ’ ἀμουσίαν καὶ ἀπειροκαλίαν, οὓς φησιν Ἀριστόξενος χολὴν ἐμῆν ὅταν ἐναρμόνιον ἀκούσωσιν, ἐξέβαλλον· καὶ οὐ θαυμάσαιμ’ ἄν, εἰ τὸ πάμπαν ἐκβαλοῦσιν· ἐπικρατεῖ γὰρ ἡ θηλύτης».⁵ Εἰς τὰ «Συμποσιακά» του, καὶ στὸ ἕβδομο βιβλίον καὶ ὄγδοον πρόβλημα, «Τίσι μάλιστα χρηστέον ἀκροάμασι παρά δεῖπνον», ἐξετάζει τὶς σχέσεις τῆς μουσικῆς μὲ τὸ ἦθος. «Προστίθεται λέει στοὺς δραματικούς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος καὶ ὑπόκρισις, ῥητόρευσις, ἀπαγγελία, ἐρμηνεία, ἀνάλογη πρὸς τὸ ἦθος τῶν παρουσιαζομένων προσώπων, ἀπόχρωσις τῆς μουσικῆς, πλᾶσμα, ἀρμονικὴ φωνή, καὶ ἐκφορὰ τῶν νοημάτων, σχῆμα, καὶ διαθέσεις, ἀνάλογες πρὸς τὰ λεγόμενα. αὐτὰ οἱ ἔχοντες αὐστηρὸ ἦθος καὶ οἱ διαθέτοντες παιδεία, χρηστοθήθεια, ἠθικὴ διαγωγή, ἀγχίνοια καὶ κομψότητα ἐκφράσεως, οἱ χαρίεντες δηλαδὴ, ἀγάπησαν ὑπερβολικά, ἀλλὰ οἱ ἄνανδροι καὶ μὲ τρύπια τὰ ὦτα λόγῳ τῆς ἀμουσίας τους καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, ἐπομένως οἱ ἀπρεπεῖς, ἀγενεῖς καὶ μὲ χαμερπῆ νοοτροπία, δι’ ἀπειροκαλίαν, τοὺς ὁποίους λέει ὁ Ἀριστόξενος ὅτι ἐκβάλλουν χολὴν κατὰ τὸν ἐμετόν, ὅταν θὰ ἀκούσουν τὸ ἐναρμόνιον γένος, ἐξεδιώχθησαν. καὶ δὲν θὰ ἀπορήσω καθόλου, ἐὰν ἀποβληθοῦν διὰ παντός· διότι ἐπικρατεῖ ἡ θηλύτης», καταλήγει διὰ στόματος Διογενιανοῦ. Γιὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μιλάει ὁ Πλούταρχος εἰς τὰ «Συμποσιακά» του· λέει ὅτι τὸ ἦθος τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρηθεῖ μόνο σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο, ἀνεξαρτήτως τῶν μεγίστων νόμων τοῦ Πλάτωνος. Τὴν προσωπικὴν τους σφαιρὰ ζωῆς προστάτευαν οἱ χαρίεντες.”

“Ἡ ἄμεση σχέση τοῦ ἦθους τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς μουσικῆς ἀρμονίας τοῦ λόγου των, τῆς γλώσσης των, ἀποτελεῖ τὴν ἱερά παρακαταθήκη τοῦ Πλάτωνος, ὡς συνέχεια τῆς παραδόσεως ἀπ’ τὸν Ὅμηρον ἕως τὴν ἐποχὴν του· ἡ σχέση αὐτὴ ἐπιτρέπει τὴν ἔκφραση τῆς εὐαισθησίας τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων στὴν καθημερινότητά τους, αὐτὸ εἶναι τὸ ἦθος. Στὴν νεώτερη φιλοσοφία ἡ ἔννοια τοῦ ἦθους καὶ τῆς μουσικῆς ἀρμονίας ἀπουσιάζουν παντελῶς καὶ πολὺ περισσότερο ἢ ἄρρηκτη ἀλληλοσύνδεσή τους· ὁ καλλιεπὴς φιλόσοφος τὰ δέχεται αὐτὰ ὡς κοινὴ ἀντίληψη τῆς ἐποχῆς του, διότι ἔτσι ἐκφραζόταν ἡ εὐαισθησία τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων· εὐαισθησία, χωρὶς μουσικὴ ἀρμονία καὶ ἦθος ἐλευθέρου πολίτου, δὲν ὑπάρχει οὔτε ὡς ἔννοια οὔτε ὡς πρακτικὴ, αὐτὸ μᾶς λέει ξεκάθαρα. Ὁ ἀσκῶν τὸ ἦθος τοῦ ἐλευθέρου ἀθρώπου διακρίνεται σαφῶς, «Αὐτὸς ἔχει τὴν χάριν του», εἶναι ἡ

⁵ Ὅρα, Πλούταρχου, «Συμποσιακά», βιβλ. ζ’, κεφ. η’, παρ. 1, (711γ), μετάφραση δική μου, καὶ εἰς τὰς «ἀναλύσεις». «Ἐμμελοῦς», «Ὁ κεστός ἡμᾶς», σελ. 41, κ. ε, καὶ «Ἀπ’ τὴ μουσικὴ στὴ γραμματικὴ», σ. 7, καὶ «Οἱ κοινὲς καὶ ἀκατάλυτες ρίζες τοῦ Ἑλληνισμοῦ», σελ. 28 καὶ 31, εἰς Γεώργιον Χοιροβοσκόν, κ.ε.

κοινή έκφραση και την έχει πράγματι, «Έχει την Καλημέρα χώρα», λένε ακόμη και τώρα περισσότερο στα χωριά και στις συνοικίες, όπου τηρούν τις παραδόσεις.⁶ οί δύο αυτοί χαρακτηρισμοί γίνονται και σε περιόδους δουλείας ή και τυραννίας, διότι κρίνουν τον άνθρωπο στην καθημερινότητά του.

Στις περιόδους δουλείας αλλάζει και ή γλώσσα, ή μουσική της άρμονία και ή προσοψία της, και ή έννοια τών λέξεων, όπως προαναφέραμε· ή καλύτερη έρμηνεία δίδεται απ' τον Αδαμάντιο Κοραή: «Όστις αναγινώσκη την ιστορίαν όχι ως μυθιστορίαν, άλλ' ως ταμείον τών περασμένων ανθρώπινων πράξεων, διά να μάθη από αυτήν πώς έχει να κρίνη τας παρούσας, και να προεικάζη τας μελλούσας, θέλει σημειώσκειν ότι εις τον αυτόν καιρόν, όταν οί διάδοχοι του Άλεξάνδρου έπολέμουν την έλευθερίαν της Ελλάδος, οί Έλληνες διέστρεφαν και την Ρητορικην και την Γραμματικην, και τὰ ήθη των, συνεριζόμενοι τίς τών άλλων να φανή αναξιώτερος έλευθερίας. Αν από ταύτας τας διαφθοράς, αυξηθείσας από τους μετέπειτα από τὸ κακὸν εις τὸ χειρότερον, έπροξενήθη ή πτώσις της Ελλάδος, φανερόν ότι από τὰ ενάντια μέλλει να γεννηθῆ ή ανάστασις αυτής, και αν μύριοι του γένους κατήγοροι προφητεύσωσι τὸ εναντίον. Εκείνοι εφθειραν τὰ ορθά, έωσοῦ τὰφάνισαν ολότελα· οί απόγονοί των σήμεραν καταγίνονται να διορθώνωσι τὰ φθαρμένα, και προβαίνουσιν από τὸ καλὸν εις τὸ κάλλιον. Η είναι βέβαιον ότι ενεργείται της Ελλάδος ή αναγέννησις, η δέν είναι τίποτε βέβαιον εις τον κόσμον».⁷ Επίκαιρες ρήσεις του μεγάλου διδασκάλου του Γένους."

Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τών δημοτικιστῶν απ' την εποχή του Γιάννη Ψυχάρη μέχρι την σοσιαλιστικὴ λοιμικὴ ἀμφοτέρων τών κατηγοριῶν, είναι ή ἀπομίμηση μιᾶς τεχνητῆς γλώσσης, κατασκευασμένης σε εργαστήρια τών Παρισίων ή τών γερμανικῶν πόλεων στο τέλος του δεκάτου ενάτου και στις αρχές του είκοστου αιώνας, ή στην Νέα Υόρκη και άλλες ἀμερικανικὲς πόλεις πρὸ τεσσαρακονταετίας· με την γλώσσα τών χωριῶν, όταν τότε ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ήταν τὸ 80-90% τουλάχιστον του συνολικοῦ πληθυσμοῦ της χώρας, ή τών συνοικιῶν τών μεγάλων πόλεων, τών Αθηνῶν κυρίως, διότι όλες σχεδόν οί άλλες ήταν ήμιαστικὲς πόλεις, δέν είχαν οὔδεμία σχέση. Τὸ χειρότερο δέ είναι ότι είχαν ἀγνοήσει παντελῶς την μελέτη της γλώσσης, του λόγου, τὰ τόσα συγγράματα, απ' τον Όμηρο αρχικὰ ή τον Ηράκλειτο και τους προσωκρατικὸς μέχρι την εποχή του νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ· ακόμη και ὁ Αδαμάντιος Κοραῆς δέν τους ἀπασχόλησε σχεδόν καθόλου, αν και δέν είναι αὐτὸ τὸ θέμα μας, δέν τον θεωροῦσαν δημοτικιστὴ οί περισσότεροι, κι είχαν δίκαιο.

Ενδιαφέρει ή νοοτροπία τών δημοτικιστῶν, ή προσέγγιση ἀπὸ αὐτοὺς της γλώσσης ως ἀπλὸ ὄργανο του ανθρώπου και όχι ως έκφρασις της οντότητός του, της πολιτικῆς του οντότητος, της προσωπικότητός του, με την ἄρρηκτη ένότητα, λόγου, μέλους, άρμονίας και ρυθμοῦ· ή επίδραση του λόγου στο ήθος του ανθρώπου δέν υπάρχει, οὔτε κατὰ διάνοιαν,

⁶ Όρα, εις τὰ «ἀναλύσεις» «Του Έμμελοῦς», «Ο κεστός ιμάς», σελ. 33, κ.έ, και «Η παρέμβασις της θεᾶς Αθηνᾶς», σελ. 11, κ.έ.

⁷ Αδαμαντίου Κοραῆ, «Προλεγόμενα στους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς», «Περὶ της έκδόσεως του Ισοκράτους», έκδοση, «Μορφωτικὸ Ίδρυμα Έθνικῆς Τραπέζης», σελ. 271, ὑποσημ, Αθήναι, 1984, και αν, σελ. 10, 19, 25, 43., και «Ο κεστός ιμάς», σελ. 56, κ.έ, και «Η παρέμβασις της θεᾶς Αθηνᾶς», σελ. 12, κ.έ.

ἐνῶ ἦταν βασικὸ ἀντικείμενο μελέτης στὴν ἐποχὴ τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ⁸:
“«Καθὼς περὶ ἐκάστου κατὰ μέρος ἀνθρώπου εἶναι ἀληθὲς τό,

Ἄνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγου γνωρίζεται,

τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὀλοκλήρου τινὸς ἔθνους ὁ χαρακτήρ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του γνωρίζεται· ἢ ἀναφορὰ εἰς τὸν Ἀριστοτέλη καὶ εἰς τό, «Οἱ δὲ ἐμμελῶς παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὐτροποὶ. τοῦ γὰρ ἦθος αἱ τοιαῦται δοκοῦσιν κινήσεις εἶναι, ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρίνεται, οὕτως καὶ τὰ ἦθη»,⁹ εἶναι σαφέστατη. Ἀπ’ τὶς κινήσεις τῶν σωμάτων τους κρίνεται τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων· ὅταν αὐτὲς εἶναι ἐμμελεῖς, ἀρμονικές, τότε ἀσκοῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐλεύθερη πολιτικὴν πρακτικὴν· ἐπαναλαμβάνουμε, σὲ μεγάλο βαθμὸ ὅσα ἔχουν γραφεῖ εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τῆς εὐαισθησίας τῶν ἀνθρώπων ἢ τῆς ἀναισθησίας των, δηλαδὴ φαίνεται ὁ χαρακτήρ των ἐκ τοῦ λόγου των, τοῦ ἐμμελοῦς ἢ μὴ λόγου”.

Ὁ λόγος, ὅσων δὲν ἔχουν σκύψει τὸ κεφάλι τους καὶ δὲν ἔχουν γίνει τυφλὰ ὄργανα ἢ κακοὶ μιμητὲς τῶν τυράννων καὶ περισσότερο τῶν ὀργάνων τους, ἐκφράζει τὴν αἰσθητικὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς ὑποταγῆς σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐτοιμότητά τους, γιὰ ἐξέγερσιν στὴν κατάλληλη στιγμή· οἱ Γραικύλοι τῆς ρωμαϊοκρατίας καὶ οἱ ραγιαδες τῆς Τουρκοκρατίας δὲν εἶχαν «τὴν Καλημέρα χάρια», μᾶλλον τὴν εἶχαν ὑποχρεωτικὴν, ὅταν τοὺς συναντοῦσαν οἱ ἄλλοι, χωρὶς ζεστασιὰ καὶ ἀλληλεγγύη, ἦταν πονηροὶ στὸ βλέμμα τους καὶ ἄκομφοι στὶς κινήσεις τους, ἐξέφραζαν τὴν ἠθικὴν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, κι ἦταν κυρίως οἱ πεδινοί, οἱ καμπίσιοι, ἂν καὶ οἱ ἀνυπότακτοι ἀπ’ αὐτοὺς ἔπαιρναν τὰ βουνά. Συνέχεια τῶν πεδινῶν εἶναι ὁ βιομηχανικὸς ἄνθρωπος, ὑπάκουος στὸν ἐπιτακτικὸν καὶ κατηγορηματικὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐναποθέτει τὶς ἐλπίδες του στὸ μέλλον, στὴν ἄλλη ζωὴ στὸν χριστιανισμό, στὰ γεράματα στὸν καπιταλισμὸν καὶ στὴν ἄλλη γενιὰ στὸν κομμουνισμό, γνωστὰ αὐτά, τὰ ἔχουμε συζητήσει πολλὰς φορές. Οἱ ὄρεινοὶ ζοῦσαν καὶ ζοῦν στὰ παρόν, ὅπως καὶ ἡ ἐλεύθερη ἑλληνικὴ κοινωνία, μὲ τὴν μουσικὴν τῆς ἀρμονίας, ἀπ’ τὸν Ὅμηρον μέχρι τὶς κοινότητες, μὲ συναινετικὸν, παραμυθητικὸν καὶ διαλλακτικὸν λόγον, μὲ διάλογον...

⁸ Αὐτόθι, καὶ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, «Πρὸς Ἀλέξανδρον Βασιλείου», σελ. 52, καὶ «Ὁ κεστός ἰμάς», σελ. 57, καὶ «Ἀπ’ τὸν ἐφησυχασμὸν στὶς διομολογήσεις», σελ. 29, κ, καὶ «Ἡ παρέμβασίς τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς», σελ. 13, κ.έ.

⁹ Ἀριστοτέλους, ὁ., ἀν., βιβλ. Δ’, κεφ. ιδ’, παρ. 3, (1128α11-15), μετάφραση δική μου, καὶ εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Ὁ κεστός ἰμάς», σελ. 16, κ.έ, καὶ «Ἡ παρέμβασίς τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς», σελ. 13, κ.έ.

Ἐπωδός

Ἕνας πρόσθετος παράγων παρεμβαίνει ἀποφασιστικά στήν Ἑλλάδα, ὑπὲρ τῆς γνησίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἄσματος· εἴμαστε ὁ μοναδικὸς μᾶλλον λαός, στὸν δυτικὸ κόσμο, μὲ τὴν ὀλιγώτερη διείσδυση τῆς ἀμερικανικῆς μουσικῆς στήν νεολαία του, σὲ βαθμὸ μάλιστα ποὺ ἔχουν ἀνησυχήσει πάρα πολὺ οἱ Ἀμερικανοί, ἀπὸ τεσσαρακονταετίας. Ἐπὶ Ἀνδρέα Παπανδρέου εἶχαν γίνει δεκτοὶ ὅλοι οἱ ὄροι τους γιὰ τὴν ἐπιβολὴ στήν ἑλληνικὴ νεολαία τῆς μουσικῆς τους, ἀλλὰ οἱ νέοι μας ἀντιδροῦσαν καὶ δὲν ἐνέδιδαν, παρ' ὅλο ὅτι πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ψήφιζαν ΠΑΣΟΚ καὶ λάτρευαν τὸν ἀρχηγό τους, ἀλλὰ, ἄλλη ἦταν ἡ μουσικὴ τους προτίμηση· τίς εἴχαμε ζήσει ἀπὸ κοντὰ τίς σχετικὲς διαβουλεύσεις, μὲ τὸ ἐπιχειρημα δέ, ὅτι δὲν πληρώνουν ὅλοι τὰ πνευματικὰ δικαιώματα γιὰ τὰ τραγούδια τους, ἐννοώντας τὰ μικρὰ μαγαζιά τῶν λαϊκῶν συνοικιῶν, ἐνῶ γνωρίζαμε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἴδια κίνηση, μαζί μὲ τὴν ΕΓΕ, τῆς συζύγου του, ἡ ὁποία εἶχε εὐρύτερη ἀπήχηση, καθὼς ἐπιβλήθηκε σὲ μεγάλο μέρος τῶν γυναικῶν, ὅτι καταπιέζονται ἀπ' τοὺς ἄντρες τους κι ὅτι ἔπρεπε κι αὐτοὶ νὰ φέρουν τὸ βάρος τῶν παιδιῶν τους, ὥστε αὐτὲς χειραφετημένες νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ κοινωνικά προβλήματα. Γνωρίζουμε, ὅτι ἡ μείωσις τῆς γεννητικότητος καὶ ἡ δημογραφικὴ στασιμότης ὀφείλεται σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ στήν δράση τους...

Στοὺς μεγαλύτερους εἶναι ζωντανὲς οἱ μνήμες τῆς νεότητός μας, ὅταν εἴχαμε παθιαστεῖ μὲ τὴν ρὸκ μουσικὴ καὶ κουνιούμασταν συνέχεια στὰ μωσαϊκὰ τῶν σπιτιῶν μας, στὰ κέντρα καὶ στοὺς δρόμους, μὲ ἀρκετὲς ἀκρότητες· προκαλούσαμε ἐπεισόδια, σπάγαμε καὶ καταστρέφαμε, μὲ ἀποτέλεσμα ἢ κυβέρνηση νὰ ψηφίσει τὸν νόμο, «περὶ τεντυμποῖσμου», ἐφαρμόζοντάς τον καὶ κουρεύοντας πολλοὺς ἐν χρῶ καὶ μετὰ περικέροντάς τους, μὲ τὴν ταμπέλα στὸ στήθος, «ΕΙΜΑΙ ΤΕΝΤΥΜΠΟΨ», ἀλλὰ χωρὶς οὐσιαστικὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ μανία εἶχε εἰσβάλει στήν νεολαία, ἀλλὰ εἶχε ἀρχίσει λίγο πρὶν, μὲ τὸν Μάνο Χατζηδάκη, ἡ ἐπισημοποίηση τῆς λαϊκῆς μουσικῆς, μὲ τὴν συμβολὴ καὶ τοῦ Μίκη Θεοδωράκη στήν συνέχεια, ἡ ὁποία ἀρχισε νὰ μᾶς κερδίζει ἀπέναντι στήν ἀμερικανικὴ μὲ καλπάζοντα μάλιστα ῥυθμὸ· ἡ δημοτικὴ μουσικὴ ἦταν ἀκόμη στὸ περιθώριο, καὶ στήν ἀστικὴ τάξη τὰ καλὰ κορίτσια ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν γαλλικὰ καὶ πιάνο, γιὰ νὰ καλοπαντρευτοῦν. Ἡ δικτατορία ἀνέκοψε τὴν δράση τοῦ τεντυμποῖσμου, χωρὶς κανένα μέτρο, ἐνῶ ἐμεῖς θυμόμαστε μὲ εἰρωνικὴ διάθεση τὰ νεανικὰ μας χρόνια, χωρὶς ἴχνος τους ἐντὸς ἡμῶν.

Ἡ δημοτικὴ μουσικὴ ὑπέστη τὸν τραυματισμὸ τῆς, μὲ τὴν κατάχρησή της ἀπ' τὴν δικτατορία καὶ τὴν ἐπιφυλακτικότητά ὅλων μας σχεδὸν ἀπέναντί της, καταπνίγοντας πολλὰ φορὲς τὴν διάθεσή μας, κυρίως σὲ ὅσους καταγόμαστε ἀπὸ χωριά· ὅταν ἀκούγαμε στὸ ραδιόφωνο δημοτικὸς ἤχους τρέχαμε ἀμέσως νὰ μάθουμε τί ἀκριβῶς συνέβη, κανένα νέο πραξικόπημα; Μὲ τὰ χρόνια ὅμως ἄλλαξαν τὰ πράγματα, μὲ κύρια ἀφορμὴ τὸν Νίκο Ξυλούρη καὶ τὰ ριζίτικα, τὰ ὁποία μᾶς εἶχαν συντροφεύσει καὶ στίς φοιτητικὲς διαδηλώσεις, κυρίως τό, «Πότε θὰ κάνει ξαστεριά», ὁπότε καὶ σταδιακὰ ξαναπιάσαμε καὶ τὰ λαϊκὰ καὶ τὰ δημοτικά· ὥστε, ὅταν κατέρρευσε ἡ δικτατορία, μετὰ τὴν ἐξέγερση τοῦ Πολυτεχνείου, τὸ πραξικόπημα στήν Κύπρο καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή, ξεχάσαμε τὴν ταύτιση τῆς χούντας μὲ

τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι· ταυτοχρόνως ἡ λαϊκὴ μουσικὴ ἔγινε πλήρως ἀποδεκτὴ στοὺς ἀστικούς κύκλους, ὅπως καὶ στὴν ἀριστερά, μαζί με τὴν δημοτικὴ στὴν συνέχεια, κυρίως χάρις στὸν Χαρίλαο Φλωράκη. Ἔχει σημασία ἡ ἀλλαγὴ τῆς μουσικῆς στὰ διάφορα κοινωνικά μας στρώματα καὶ στὴν πολιτικὴ ἐκπροσώπησή τους· τὰ μοναδικὰ πού δὲν ἔχουν ἀλλάξει σχεδὸν καθόλου εἶναι τὰ μικροαστικά καὶ ἐργατικά τῆς γειτονιάς, τῶν συνοικιῶν καὶ τῶν χωριῶν, μετὰ τὴν λαϊκὴ καὶ δημοτικὴ μουσικὴ τους. Τὰ παιδιά τους ἐνθουσιάζονταν μετὰ τὴν ἀμερικάνικη μουσικὴ, ροκ καὶ τὰ παρακλάδια της, ἀλλὰ ἐπέστρεφαν γρήγορα στὶς ρίζες τους, ἐνῶ ἐκεῖνα τῶν ἀστικῶν περιοχῶν διατηροῦσαν μᾶλλον ἀρκετὰ στοιχεῖα μέσα τους, καθὼς συνέχιζαν πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὶς σπουδές τους στὴν Ἀγγλία καὶ στὴν Ἀμερικὴ κυρίως, ἀπ' τὴν Ἰταλία καὶ Γερμανία τὶς πρῶτες μεταπολεμικὲς δεκαετίες· ἀλλὰ αὐτὰ δὲν διήρκεσαν καὶ πολὺ, μετὰ τὸ τέλος τῆς δικτατορίας τὰ ξεχάσαμε ὅλα κι ἀναζητήσαμε τὶς ρίζες μας σὲ ἑλληνικοὺς ῥυθμούς, ἂν καὶ εἶχαν εἰσβάλλει καὶ τὰ ἰταλικά ἀντάρτικα τραγοῦδια.

Ἡ σύγκριση μετὰ τὴν σημερινὴ ἐποχὴ ἔχει ἐνδιαφέρον, μετὰ προσωπικὲς καθαρὰ ἐμπειρίες· τὸ ροκ κι ὁ τεντυμποϊσμός εἶχε βαθύτερη διείσδυση, ἀπ' τὴν μεταδικτατορικὴ τῆς ἀμερικάνικης μουσικῆς· ἀντιθέτως μεταπολιτευτικά, κυρίως μετὰ τὴν ἄνοδο τοῦ σοσιαλισμοῦ στὴν ἐξουσία, συνοδεύθηκαν οἱ συναυλίες ἀμερικανικῆς μουσικῆς μετὰ ἄγριες ἐκδηλώσεις καταστροφῆς μετὰ τὸ τέλος τους, ὅτι εὑρίσκαν μπροστά τους οἱ νεαροὶ μετὰ τὴν ἔξοδό τους. Κράτησαν ἀρκετὰ χρόνια οἱ ἀγριότητες αὐτές, οἱ ὁποῖες δὲν συνέβαιναν εἴκοσι χρόνια ἀργότερα, μετὰ τὴν ἐμφάνιση τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας καὶ τῆς καθιερώσεως -ἐπειδὴ μᾶλλον μετὰ ἔξωθεν παρέμβαση στοὺς νέους ἔγιναν καὶ δὲν ἔδειχναν ὅτι ἦταν αὐτοφυῆ- τῆς λαϊκῆς καὶ δημοτικῆς μουσικῆς στὰ νυκτερινὰ κέντρα· αὐτὰ δὲν συνέβαιναν μετὰ ἀπὸ συναυλίες κλασικῆς μουσικῆς, λαϊκῆς, δημοτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς. Ἡ ἐμμονὴ τῶν ὀπαδῶν τους ἢ τῆς κατόπιν ἐντολῆς δράσεώς τους ἔφθανε μέχρι τὸ σημεῖο τῶν ἀπειλῶν κατὰ ὅσων τὰ ἐπέκριναν ἐπωνύμως, σὲ βαθμὸ μάλιστα χειρότερο καὶ ἀπ' τὶς πολιτικὲς διώξεις σὲ παλαιότερες ἐποχές· ἡ ἐντύπωση πού ἔδιδαν οἱ νεαροὶ, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἦταν ὅτι ἦταν ἐν διατεταγμένῃ ὑπηρεσίᾳ μᾶλλον, καθὼς δὲν εἶχαν ἐπιχειρήματα στὴν συζήτηση καὶ δὲν γνώριζαν τὸ πῶς διαμορφώνεται τὸ ἦθος στὸν ἄνθρωπο, μετὰ ὁποιοὺς τὴν ἔκανες, παρὰ μόνον ἀφοριστικὲς διατυπώσεις καὶ αὐταρχικὴ προσπάθεια ἐπιβολῆς τῶν ἀπόψεών τους, σὲ βαθμὸ ἐνοχλητικὸ καὶ σὲ ὅσους ἦταν ἀπλοὶ ἀκροατές.

Ἡ ἀποσιώπηση τῆς βασικῆς διαφορᾶς, ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωση τοῦ ἤθους τοῦ ἀνθρώπου καὶ δευτερευόντως τοῦ ὕφους του, -κι ὄχι στὴν ἀξιολόγηση τῆς δογματικῆς διαφορᾶς, γιὰ τὴν ὁποία δὲν εἴμαστε ἀρμόδιοι-, μεταξὺ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Καθολικισμοῦ, εἶναι ἡ ἔμφαση τῆς πρώτης στὴν μουσικὴ ἀρμονία καὶ ἡ πλήρης ἀπουσία της στὸν δεύτερο· ἡ ἐπιλογή τῆς Ἀγίας Ἐδρας εἶναι γνωστὴ, ἀπ' τὴν ἐποχὴ τοῦ Καρλομάγνου κυρίως, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι δευτερεῦον θέμα. Τὸ κρίσιμο θέμα εἶναι ἡ ἀποσιώπηση τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἀπ' τὸν ἐθνικὸ φιλόσοφο καὶ ἀπ' τὸν θεολόγο φιλόσοφο, οἱ ὁποῖοι τὸ γνωρίζουν ἄριστα, λόγῳ τῶν σπουδῶν τους καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων τους, ἔστω καὶ μὲ μερικὲς ἀναφορές, ὅταν ὁ πρῶτος ἔχει χρηματίσει καὶ ἱεροψάλτης κι ὁ δεύτερος ἔχει ἐξυμνήσει τὸν Ρωμανὸν τὸν μελωδόν· δὲν βρῖσκουμε λογικὴ ἐρμηνεία, παρὰ μόνο τὴν ἐξυπηρέτηση τῆς φραγκολάγνου προπαγάνδας, ὡς ἀπόδειξη τῆς ὑποτακτικῆς τους νοοτροπίας.

Ὅταν γίνεται ἀναφορὰ στὴν προσφορὰ τοῦ Ἁγίου Ἀύγουστίνου, στὴν ἐρμηνεία τοῦ Λόγου τοῦ Ἰησοῦ, ἔχουν ἀπόλυτο δίκαιο, γιὰ τὴν δυτικὴ σκέψη, ἀπ' τὸν ὀρθολογισμὸ μέχρι τὴν βιομηχανικὴ λογικὴ, ἀλλὰ ὄχι γιὰ τὴν ἐλληνικὴ· ὅποτε τὸ ἐρώτημα εἶναι, τὸ γιατί ἡ ἰσοπέδωση αὐτὴ, ὅταν εἶναι γνωστὴ ἡ διαφορετικὴ πολιτικὴ ἀντίληψη πού φέρουν τὰ δύο δόγματα καὶ ἡ ὁποία παραμένει ἀγεφύρωτη ἐπὶ χίλια διακόσια χρόνια καὶ πλέον. Ὁ ἐθνικὸς φιλόσοφος γράφει: «Ὁ Ἰουστινιανὸς πολέμησε ἐξοντωτικὰ τὶς ἀρχαῖες καταβολές, οἱ ὁποῖες μὲ τὴν σειρά τους μαρμάρωσαν στὴ γλῶσσα καὶ τὴ διδασκαλία τῶν τύπων της. Ἀντιθέτως ἡ ἀρχαία φιλοσοφία δὲν ἔπαψε νὰ δίδει τὸ παρὼν στὸν δυτικὸ χριστιανισμό: ὁ Πλωτῖνος στὴν σκέψη τοῦ Ἀύγουστίνου, ὁ Πλάτων, καὶ ὄχι μόνο, στὸν Βοήθιο, ὁ Ἀριστοτέλης στὸν Θωμᾶ Ἀκινάτη... Τὸ ἀπαγορευμένο παρελθὸν μᾶς καταδιώκει στὸ παρὼν σὰν ματαιωμένο μέλλον. Ὁ γεννήτορας πολιτισμὸς ἀπεβίωσε ἀσύνειδα στὴ γλῶσσα, παραμένοντας ταυτόχρονα, γιὰ τὸ πλῆθος πού τὴ μιλοῦσε, σατανικὸ ἀντικείμενο».¹⁰ Ὅχι καὶ τόσο πρωτότυπες ἀπόψεις, ἀλλὰ συνάδουσαι αὐταὶ τῶν θεωριῶν τῆς νεωτερικῆς, τῆς ἰδέας τοῦ ἐθνικοῦ, μὲ αἰχμὴ τὸν τραμποκομμουνισμό, τὴν προδοσίαν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν δικαίωση τῆς ἀποικιοκρατίας, ἀπολογούμεστε πλέον καὶ γι' αὐτήν! Ἐνα συμπέρασμα ἀποκομίζει ὁ ἀναγνώστης, ἀπ' τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, ὅτι ἡ συνέχεια τῶν ἀρχαίων καταβολῶν μας βρῖσκεται στὴν δυτικὴ σκέψη, μὲ ἀπαρχές της τὸν Ἅγιο Ἀύγουστῖνο, τὴν ὁποία καὶ ὀφείλουμε ἀμελητὶ νὰ ἀποδεχθοῦμε, ὅπως πρεσβεύουν καὶ οἱ συνοδοιπόροι του κάθε ἀποχρώσεως στὴν μεταπολεμικὴ μας ἐποχὴ, ἀλλὰ μὲ κοινὲς ἀτλαντόδουλες δεσμεύσεις. Ἡ ἰσοπεδωτικὴ λογικὴ ἐκτινάσσεται στὴν ἀποκορύφωσή της, ὅσο ἔρπουσα κι ἂν εἶναι χαμαί, ἂν εἶναι δυνατὸν τόσο ἀπλοϊκὲς καὶ μονοσήμαντες ἀπόψεις νὰ ἔχουν ὕψος ἤθους καὶ ὕφους, ἀλλὰ ἐπιβεβαιώνουν τὴν διαπίστωση, ὅτι εἶναι «ἀφόρητες καὶ ἀνάγωγες» καὶ παντελῶς ξένες καὶ ἀσύμβατες, πρὸς ὅσους ἔχουν καθημερινὴ τριβὴ μὲ τὸν ἀπλὸ λαό, στὶς γειτονιές, στὶς συνοικίες καὶ στὰ χωριά· μποροῦν νὰ ἐκτιναχθοῦν στὴν κορυφὴ τους, ἀλλὰ στὴν κορυφὴ τοῦ δικοῦ τους

¹⁰ Στέλιου Ράμφου, «Ἀσήμανη Ἑλλάς», Καθημερινή, 6 Ἰουνίου 2021, κα εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Ἡ ἰσοπεδωτικὴ λογικὴ».

τρόπου σκέψεως, ἐπειδὴ κάθε τρόπος σκέψεως ἔχει τὴν δική του κορυφή, μοναδική καὶ ἀναπόσπαστη ἀπ’ τὴν νοοτροπία του. Ἐξαντλοῦνται ὅλοι αὐτοὶ στὸ Κολωνάκι καὶ στὰ συναφῆ προάστεια, ὡς ἀποκλειστικὸ τους φέουδο, ἐπειδὴ κι ὅσοι πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι ἔζησαν στοὺς δρόμους του, μᾶλλον ὡς μέτοικοι αἰσθάνονταν κι αὐτὸ τὸ καταγράφουν ἄριστα ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπόλοιποι, ὅπως φαίνεται μέσα ἀπ’ τὰ κείμενά τους, ὅποιος τὰ μελετᾷ προσεκτικά.¹¹

Ἀπαντήσεις στοὺς ἀνυποστάτους αὐτοὺς ἰσχυρισμοὺς ἔχουν δοθεῖ, ἀλλὰ, ἄς ἐπαναλάβουμε μερικὰ ἀποσπάσματα: “Ἀποκαλυπτικὸς στὴν ἀποψη τοῦ ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ ξεχνᾷ τὰ οὐσιαστικά! ὁ Αὐγουστίνος δὲν γνῶριζε ἑλληνικά καὶ διάβασε τὸ *Εὐαγγέλιο* ἀπ’ τὴν μετάφραση στὰ λατινικά *Ίτάλκα*, πολὺ κακῆ, ποὺ τὴν διαδέχθηκε ἡ *Βουλγκάτα*, λίγο καλύτερη. Ἀλλὰ, ὁ πατριάρχης Φώτιος ὑποστηρίζει ὅτι οὐδέποτε κατάλαβε τὸν λόγο τοῦ Ἰησοῦ, γιατί δὲν τοῦ τὸ ἐπέτρεπε, «ἢ ἐνδεὴς καὶ βάρβαρος γλῶσσα»· ὁ Πλωτῖνος εἶναι νεοπλατωνικός, ἀρκεῖ αὐτό, ὁ Βοήθιος ἤξερε ἑλληνικά, ἀλλὰ τὸ σὲ ποιό βαθμὸ συζητεῖται, ὁ Ἀκινάτης, πάλι διάβασε τὸν Ἀριστοτέλη, ἀπ’ τὴν πρόχειρη μετάφραση τοῦ «Ὀργάνου» του. Ἐνα ἀξίζει τὸν κόπο, οἱ Ἕλληνες, οἱ γραικύλοι τῆς ρωμαιοκρατίας, οὐδέποτε μετέφρασαν μία γραμμὴ λατινικῆς λογοτεχνίας στὰ ἑλληνικά, παρὰ πρῶτος ὁ Μάξιμος Πλανούδης τὸν 14ο αἰῶνα... Ἐχει δίκαιο, ὑποστηρίζει, ὅτι δὲν ὑπῆρξε δημοτικὴ παράδοση, δημοτικὸ τραγοῦδι, «Ἐρωτόκριτος», ἄλλα, ὅπως ἡ φλαγκολάγνα παράταξη ἀπὸ δύο αἰῶνων, διαλαλεῖ πρεσβεύει δηλαδή, ὅτι πρέπει νὰ ἀποδεχθοῦμε τὴν γλῶσσα τοῦ Κολωνακίου καὶ τῶν βορείων προαστείων, τῆς Φραγκίας, ἀλλὰ οἱ συνοικίες καὶ τὰ χωριά διαφωνοῦν ριζικά, καὶ τὴν ἀπορρίπτουν ἐμπράκτως.”¹²

“Στὴν πράξη οἱ φραγκολάγνοι καὶ οἱ ἄλλοι κουλτουριάδες, ὅπως ἀποκαλοῦνται ἀπὸ πεντηκονταετίας, συνεχίζουν τὴν προπαγάνδα ὑποταγῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν λατινικὴ ἐξουσία καὶ θρησκεία, μὲ τὶς παραλλαγές τους, ὡς Καθολικοὶ ἢ Προτεστάντες· ἐμφανίζονται ὡς γνήσιοι ἐκφραστὲς τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Βατικανοῦ, ὡς κέντρου τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ παραγκωνίσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι τὶς ἀπόψεις αὐτὲς τὶς ἐκφράζει δημοσίᾳ ὁ παλιὸς νεοορθόδοξος φιλόσοφος καὶ νῦν ἢ ἴσως ἐξ ἀρχῆς νεοκαθολικός, ἐκλεκτὸς τῆς διαπλοκῆς καὶ τῆς ἰησουιτικῆς διαστρεβλώσεως τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, τὴν ὁποία ἀποδεδειγμένα γνωρίζει ἄριστα, ὅπως τὸ ἔχει δείξει ἄλλοτε...”¹³

Ἐπιγραμματικὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι τρία εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τους, ἡ μονοσήμαντη καὶ ἀποκαλυπτικὴ λογικὴ, ἡ ἰησουιτικὴ διαστρέβλωση ὅλων τῶν πτυχῶν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ σκέψεως καὶ τὸ *ἱεροεξεταστικὸ* ὕφος τους. Ὅποιος δὲν ἀποδέχεται

¹¹ Ὅρα, εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Καθαρώτατον ἥλιον ἐπρομηνοῦσε» καὶ «Τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο».

¹² Ὅρα, εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Ἡ ἰσοπεδωτικὴ λογικὴ», σελ. 14.

¹³ Ὅρα, εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Οἱ κοινὲς καὶ ἀκατάλυτες ρίζες τοῦ Ἑλληνισμοῦ», σελ. 40.

τὴν ἐπιχειρηματολογία τους εἶναι καταδικασμένος εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον, «Ὁ μὴ μεθ' ἡμῶν καθ' ἡμῶν», ὅπως τὸ προβάλλει καὶ ὁ πολιτικός τους ἀρχηγός...

Ἔχουμε ἀναφέρει τοὺς τέσσερους βασικούς θεσμοὺς τῆς κοινοτικῆς μας παραδόσεως, οἱ ὅποιοι καὶ ἀπετέλεσαν τὸ γόνιμο ἔδαφος γιὰ τὴν ὠρίμανση τοῦ παλλαϊκοῦ μας ξεσηκωμοῦ τοῦ 1821, τὸ τσελιγκάτο, οἱ συνεταιρισμοί, τὰ караβάνια καὶ οἱ συντροφοναῦτες τῶν ναυτικῶν νησιῶν μας ἦταν γέννημα τῆς κοινῆς μήτρας τῆς κοινοτικῆς ζωῆς καὶ τῆς δημοτικῆς παραδόσεως, ὡς γνησίας συνεχείας τῆς ἀρχαίας δημοκρατίας· ὅσοι ἔχουμε ζήσει τὴν παραδοσιακὴ ζωὴ τῶν χωριῶν κι ἔχουμε μεγαλώσει, μὲ τὴν δημοτικὴ παράδοση, μέσα ἀπ' τὶς διηγῆσεις τῶν παππούδων καὶ τῶν γιαγιάδων μας, γύρω ἀπ' τὸ τζάκι τὶς μακρὲς νύχτες τοῦ Χειμῶνα καὶ κάτω ἀπ' τὸν καταγάλανο οὐρανὸ στὶς πέτρες τῆς γειτονιάς τὸ Καλοκαίρι, φέρουν μέσα τους ὄλοζώντανη τὴν ἱστορία τῶν θεσμῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ εἶναι κι ἓνας πέμπτος παράγων, θὰ τὸν ἀποκαλούσαμε θεσμό, εἶναι τὸ παροικιακὸ φαινόμενο, μὲ τὶς εὐθεῖες, ἄμεσες καὶ πολὺπλευρες διασυνδέσεις του, μὲ τὶς ὀρεινὲς καὶ νησιωτικὲς κοινότητες, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀυτόνομη καὶ αἰσθητὴ παρουσία του στὶς πόλεις φιλοξενίας του, ὅπως Βιέννη, Τεργέστη, Βουδαπέστη, Βουκουρέστι, Ὀδησός, Μόσχα, Ἁγία Πετρούπολις, Λειψία, Δρέσδη, Λιβόρνο, Μασσαλία, ἀλλὰ καὶ ἄλλες πολλὲς· ἡ ἀναφορὰ τους δὲν εἶναι ἐξαντλητικὴ, παρὰ ἐνδεικτικὴ, ὅπως ξεκινήσαμε ἀπ' τὴν οἰκογένεια Σίνα, ἐνῶ ἀξιόλογο ρόλο διαδραμάτισαν κι ἄλλες πολλὲς οἰκογένειες στὴν πρωτεύουσα τῆς αὐστρουγγρικῆς αὐτοκρατορίας, Δούμπα, Καραγιάννη καὶ ἄλλες, μεσαίου καὶ μικροῦ μεγέθους. Ὁ ρόλος τους στὴν νέα πατρίδα τους προέχει, ἀλλὰ ἡ ἀπήχησή τους στοὺς σκλαβωμένους ἀδελφούς, μὲ τὴν ἴδρυση σχολείων καὶ ἄλλων ἰδρυμάτων, κι ἡ συμβολὴ τους στὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας, ἠθικὴ, πολιτικὴ, πρακτικὴ, μὲ γενναία βοήθεια, συμπληρῶνει τὴν ψυχολογικὴ τους στήριξη στοὺς ἀγωνιστές, ἔμμεση ἢ ἄμεση, ἀλλὰ μεγάλη, ὅπως καὶ στὴν διαμόρφωση τοῦ φιλελληνικοῦ κινήματος, καθοριστικοῦ, γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας μας. Εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι, ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία ἰδρύθηκε τὸ 1814 στὴν Ὀδησό, ἀπὸ μικρομεσαίους ἐμπόρους...

Ἡ διαφορὰ τοῦ ρόλου τοῦ παροικιακοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀξιολογεῖται καλύτερα, ἂν συγκριθεῖ μὲ τὶς ἐπαναστάσεις ἄλλων λαῶν τῆς ἴδιας ἐποχῆς· οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Ἴταλοὶ ἐπαναστάτες δὲν εἶχαν παρόμοια ὑποστήριξη, ἔστω κι ἂν δὲν ἀντιμετώπιζαν σκλαβιὰ ἴδια μὲ τὴν τουρκικὴ, οὔτε φυσικὰ οἱ Σέρβοι, ἀλλὰ αὐτοὶ ὑπὸ ὀθωμανικὴ κατοχὴ. Ἡ συμβολὴ τοῦ παροικιακοῦ Ἑλληνισμοῦ προσφέρεται σὲ τέσσερες γενικὰ ἄξονες: πρῶτος, ἡ συντήρηση καὶ ἐπέκταση τῶν σχολείων στὶς ὀρεινὲς καὶ ἄλλες περιοχές, καὶ τὰ ὅποια ἀπετέλεσαν τὴν κοιλίδα τῆς μνήσεως τῶν ἐπαναστατῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, κάθε βαθμίδος, στὶς εὐρωπαϊκὲς πόλεις, ὅπως καὶ τῶν ἐκδόσεων, μέχρι τὸ Παρίσι στὸν Ἀδαμάντιο Κοραῆ καὶ τὶς Βιέννη καὶ Λειψία τουλάχιστον τῶν ἔργων τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ καὶ τοῦ Ρήγα Φεραίου· δεύτερος, ἡ χρηματοδότηση τῶν μνημένων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας στὴν δράση τους, στὶς παροικιακὲς πόλεις καὶ στὴν σκλαβωμένη πατρίδα· τρίτος, ἡ χρηματοδότηση τοῦ ἀγῶνος, ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς δαπανήθηκαν οἱ πόροι αὐτοί, ἀλλὰ ἀπετέλεσαν μαζί μὲ τὴν συνεισφορὰ τῶν φιλελληνικῶν κινήματων σημαντικὰ ἔσοδα στὰ ὀκτῶ χρόνια τοῦ πολέμου· τέταρτος, ἡ συμβολὴ στὶς ἀνάγκες ὀργανώσεως τοῦ κράτους, μὲ τὴν χρηματοδότηση τῶν

κτιρίων κοινῆς ὠφελείας, ὅπως ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἄλλων, τὰ ὅποια καὶ στολίζουν τὴν πρωτεύουσα, ὅπως καὶ τῆς ἐπιρροῆς τους στὶς ξένες κυβερνήσεις.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ἓνα, ὁ παροικιακὸς Ἑλληνισμὸς συνέβαλε, ὡς ὁ ἐξωτερικὸς παράγων, μαζί μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ κληρονομία μας στὴν αἰσθητὴ παρουσία μας στὶς εὐρωπαϊκὲς ἀντὲς· ὅπως δὴ ποτε, ὁ Κλέμενς φὸν Μέττερνιχ δὲν ἄλλαζε πολιτικὴ, ὅσο κι ἂν τὸν πίεζαν ὁ Σίμων ἢ ὁ Γεώργιος Σίνας καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἐπιχειρηματίες, ἀλλὰ σὲ πολλὰ πρακτικὰ προβλήματα τοῦ ἦταν ἀδύνατο τοῦ νὰ μὴν λογαριάσει τὸ αἴτημά τους, ποῦ ἦταν καὶ αἴτημα ὀλοκλήρου τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Βιέννης. Λέγεται, ὅτι ἡ οἰκογένεια Σίνα εἶχε στὰ χέρια της τὰ δύο τρίτα τῶν κρατικῶν ὁμολόγων τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως κι ὅτι, ὁ ΓεροΣίνας, ὅταν τοῦ παραπονέθηκαν οἱ Ἑλληνες καὶ Ἀυστριακοὶ τοῦ Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου, ὅτι οἱ ἀρχεὲς δὲν ἐπέτρεπαν τὴν ἀποστολὴ τῆς βοήθειας στοὺς Χιῶτες, μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς νήσου στὶς 22 Μαρτίου 1822, ἐπειδὴ ἡ αὐτοκρατορία ἦταν οὐδέτερη χώρα, ὅπως ἰσχυρίζονταν, στὸν πόλεμο τῆς ἀνεξαρτησίας, κάλεσε τὸν *χουσμεκιάρη του*, τὸν γραμματέα του, καὶ τοῦ εἶπε: «*Πήγαινε στὸν καγκελάριο καὶ πές του, ὅτι, ἂν ὡς τὸ πρῶτὸ δὲν φύγει ἡ βοήθεια, ὁ ἀφέντης σου θὰ πάει στὸ Χρηματιστήριο*», καὶ ξάπλωσε νὰ κοιμηθεῖ. Δὲν πέρασε οὔτε μιὰ ὥρα καὶ ἔφθασε λαχανιασμένος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀστυνομίας κι εἶπε στὸν χουσμεκιάρη: «*Πέστε στὸν Κύριον Στίνα, ὅτι ἡ βοήθεια ἔφυγε γιὰ τὴν Τεργέστη μὲ τὴν συνοδεία τῆς Ἀστυνομίας...*»

Ἡ πορεία τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι ποτὲ γραμμικὴ, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ἐμπειρία της, ὅσο κι ἂν τὴν ἀποδέχονται πολλὲς θεωρίες, ἀλλὰ ἄλλες εὐθέως, οἱ περισσότερες ἰδεολογίες τῆς βιομηχανικῆς ἐποχῆς, τίς ὁποῖες καὶ πρεσβεύουν οἱ φραγκολάγνοι θεωρητικοὶ μας, ἄλλες ἐμμέσως· ἡ δημοτικὴ παράδοση δὲν εἶναι προῖόν θεωρητικῆς διδαχῆς ἀπ' τοὺς ἐπιστήμονες καὶ τοὺς καθηγητάδες, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα τῆς καθημερινῆς τριβῆς στὶς συνοικίες καὶ στὰ χωριά τῶν παππούδων καὶ γιγιάδων μὲ τὰ ἐγγόνια τους· τὰ ἔχουμε ζήσει αὐτὰ στὴν παιδικὴ μας ἡλικία, τὰ βλέπουμε στὶς μέρες μας στὰ νυκτερινὰ κέντρα καὶ τὸν Δεκαπενταύγουστο στὰ ὄρεινὰ χωριά καὶ στὰ νησιά, μὲ τὸ ξεφάντωμα τῆς νεολαίας, τὰ παρατηροῦμε στὴν ἐμφάνιση πολλῶν νέων συγκροτημάτων δημοτικῆς καὶ λαϊκῆς μουσικῆς, ἀπὸ παιδιὰ τῶν μουσικῶν σχολείων καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, μὲ ἀναζητήσεις τους μέχρι τὴν ἐπαναδιδασχὴ τῆς πολυφωνικῆς μουσικῆς. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς σχετίζονται εὐθέως μὲ τίς ἐπιδόσεις τῶν νέων μας στὴν ψηφιακὴ τεχνολογία νὰ πλημμυρίζουν τὴν Ἑλλάδα τὴν τελευταία διετία, μετὰ τὴν ἀποδέσμευσή μας ἀπ' τὰ ἀριστεροατλαντικὰ δεσμά της· τὰ παιδιὰ, μὲ τίς ἀναζητήσεις τους στὴν δημοτικὴ, λαϊκὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ διαπιστώνουν ὅτι ἡ παρασημαντικὴ τῆς δυτικῆς μουσικῆς δὲν τοὺς καλύπτει, δὲν ἀποδίδει πλήρως τὰ διαστήματα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ δὲν τὰ ἱκανοποιεῖ στὴν ἀκοή τους, «*κάτι δὲν πάει καλά*», λένε· συναντοῦν, ἔστω κι ἂν δὲν τὴν γνωρίζουν, τὴν διαπίστωση τῶν μουσικῶν τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ὅπως τοῦ *Εὐσταθίου Θερειανοῦ*, «*ὁ Εὐστάθιος Θερειανός, ἀρχιδιάκονος καὶ πρωτοψάλτης τῆς μητροπόλεως Ζακύνθου, ἀπ' ὅπου μετέβη εἰς Τεργέστην ὡς ἐφημέριος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἐκεῖ ἑλληνικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐξέδωκεν τὸ ἔργον του, «Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς*»,

στο όποιο γράφει, την ανάλυση της έννοιας της άρμονίας στην έλληνική και στην δυτική μουσική: «πολλά τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀνεπίδεκτα ἄρμονίας· ἀλλὰ καὶ τεθέντος ὅτι ὑπάρχει δυνατόν νὰ ἄρμοσθῶσι κατὰ τὸ φράγκικον σύστημα, ὅλως τότε μεταβάλλονται, καὶ τὰ κλέφτικα ἐκεῖνα τραγούδια δὲν ἀποπνέουσι πλέον τὴν ψυχρινὴν καὶ ζεῖδωρον τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Κισσάβου αὔραν, ἀλλὰ πνίγονται ἐντὸς τῆς πνιγώδους ἀτμοσφαιράς ἀκαταλήπτου μουσικοῦ θορύβου» Λίγο πρὶν ἐπεξηγεῖ τὴν διαφορὰ τῆς έννοιας τῆς ἄρμονίας μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων: «Οἱ Εὐρωπαϊοὶ λέγοντες ἄ ρ μ ο ν ἰ α ν νοοῦσι τὴν ἐπιστήμην τῆς ἐν συμφωνίᾳ συναρμογῆς διαφόρων τόνων, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν... ἡ καλουμένη ἄρμονία ἦτο ἐν γένει ἡ κατ' ἴσα διαστήματα εὐτακτος καὶ ἐπάλληλος ἐνός ἢ πλειόνων τόνων ἀκολουθία· ἡ ἐπιστήμη δὲ "τοῦ ἡρμοσμένου" εἶναι ἡ ἄρμονική, ἡ πραγματευομένη τοὺς φθόγγους, τὰ διαστήματα, τὰ συστήματα, τὰ γένη, τοὺς τρόπους καὶ τὰς συστηματικὰς μεταβολάς»."¹⁴

Ὅσο κι ἂν ἀποκρύπτουν οἱ φραγκολόγοι θεωρητικοὶ τὶς πραγματικὲς καὶ ὀλοζώντανες ρίζες τῆς δημοτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς ἀπ' τὴν ἀρχαία ἑλληνική, ἢ νεολαία μας τὶς ἀναζητᾷ σὲ κάθε τῆς βῆμα καὶ τὶς συναντᾷ καὶ διασταυρῶνεται μαζί τους στὴν εὐαίσθητη ἀκοή τῆς· δὲν εἶναι σχῆμα λόγου οἱ διαπιστώσεις αὐτές, παρὰ καθημερινὴ ἄσκηση καὶ πρακτικὴ τῆς νεολαίας. Ὅπως, στὴν ψηφιακὴ τεχνολογία ἀνακαλύπτει, ὅτι ἡ μεγάλη βοήθεια εἶναι ὁ λόγος καὶ τὰ παραμύθια τῆς γαλιᾶς, κι ὄχι ὅσα διδάχθηκε στὰ σχολεῖα, ἔτσι καὶ ἀναζητᾷ τὸ χαρούμενο καὶ πηγαῖο ὕφος τῆς γαλιᾶς καὶ τοῦ παπποῦ, ὅταν τραγουδᾷνε δημοτικὰ καὶ λαϊκὰ τραγούδια, ὅπως καὶ τὸ αἰσθάνονται νὰ πηγάζει ἀπὸ μέσα τους, στὶς ἔρευνές τους στὴν ψηφιακὴ τεχνολογία· τὰ βλέπουν ὡς ἀλληλένδετα αὐτά, ὅπως τὰ ζοῦν στὶς προσωπικὲς τους σχέσεις, φιλικές, ἐγκάρδιες καὶ ζεστές, καὶ μαζί στὶς ἐρωτικὲς τους, χωρὶς ἴχνος καταπιέσεως καὶ ἰσοπεδώσεως τῆς προσωπικότητός τους, ὅπως τὸ ἀκοῦνε ἀπὸ ὅσους συνομηλίκοις τους ἔχουν ἐμπειρία ἐργασίας στὴν βιομηχανικὴ παραγωγή ἢ τὸ θυμοῦνται ἀπ' τὶς διηγῆσεις τῶν γονέων τους καὶ ἄλλων...

Ἡ ψηφιακὴ ἐποχὴ ἀπαιτεῖ καὶ προϋποθέτει τὴν ἀναπόσπαστη ἐνότητα πηγαίου καὶ δημιουργικοῦ λόγου, μὲ ἄρμονικὴ μουσικὴ καὶ ἐλεύθερο ἦθος. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνεξίτηλη συνεισφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στὸν παγκόσμιον πολιτισμό...

Χρῆστος Ζ. Καρανίκας,
Καίσαριανή, Νοέμβριος 2021

¹⁴ Εὐσταθίου Θερεϊανοῦ, Ἀρχιμανδρίτου, «Περὶ τῆς Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίως τῆς ἐκκλησιαστικῆς», σελ. 17-18, καὶ 16, Ἐν Τεργέστη, Τύποις τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ, 1875. Ἡ μελέτη αὐτὴ μεταφράσθηκε στὰ γαλλικὰ ἀπ' τὸν μεγάλον Ἑλληνιστὴ μουσικολόγον Charles Emile Ruelle καὶ δημοσιεύθηκε στὴν Revue Musicale τὸ 1876, καὶ εἰς τὰς «ἀναλύσεις», «Τοῦ Ἑμμελοῦς», «Ἡ ἐπιβίωσις τῆς ἔμμελειᾶς», σελ. 46, κ.έ.